

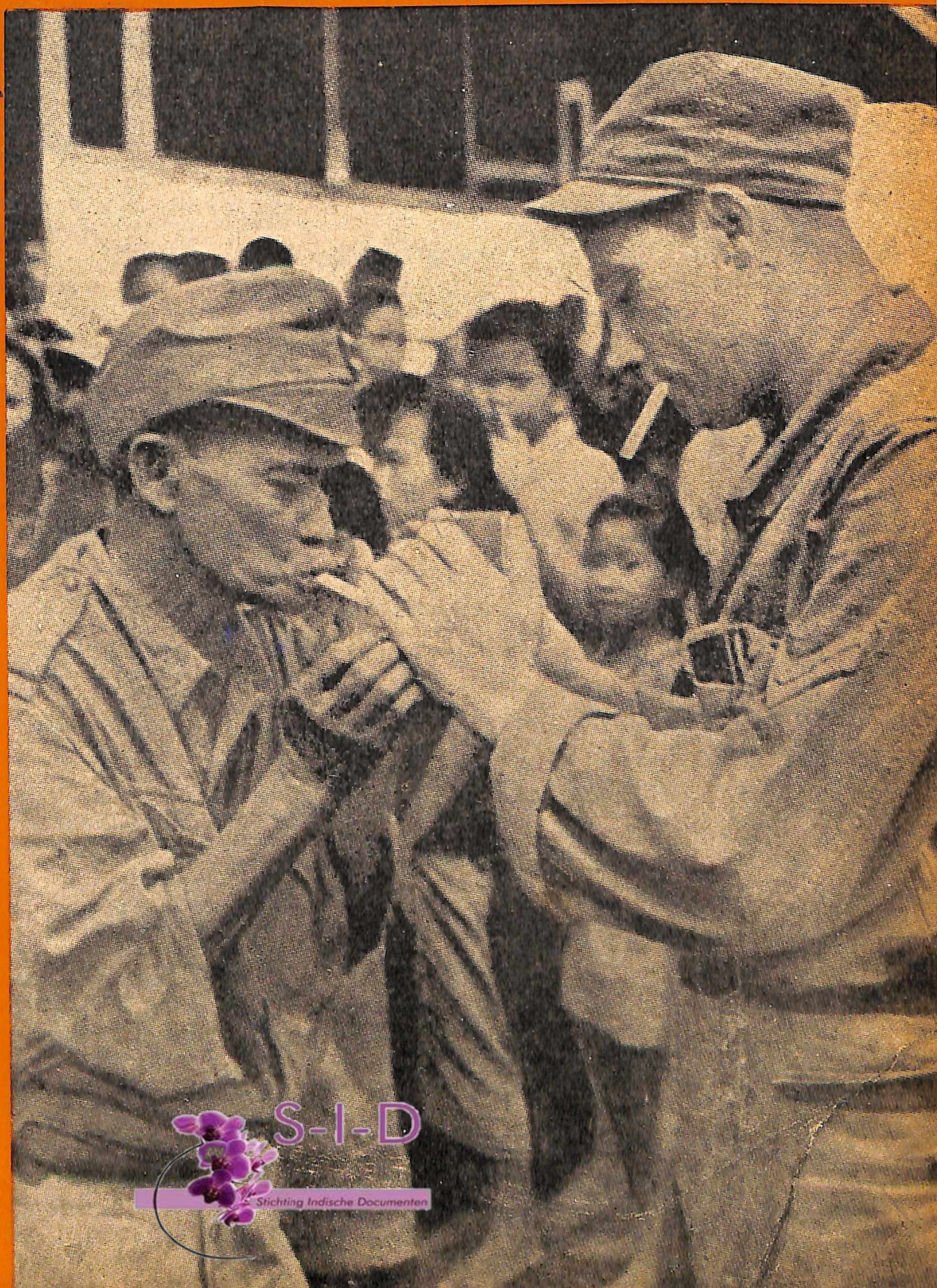
Oost *en* West

De Kalender Oost en West 1948

is verschenen

(voor meer bijzonderheden zie pagina 18)

Het jonge Nederlandse leger in Indië maakt kennis met het oude Indische leger. Korporaal W.R.Vos uit Dongen, pas in Indië, geeft een vuurtje aan een KNIL-veteraan.

40e jaargang no. 23 - 21 November 1947

Losse nummers

30 cts

S-I-D

Stichting Indische Documenten

SANOSTOL

Wolken van kinderen! Sterke kinderen! Dát bereikt U met SANOSTOL, het overheerlijke levertraan-product, rijk aan vitaminen A, B, C en D. Zelfs de gevoeligste maag verdraagt het en het kieskeurigste kind vraagt erom!

BROCADES

N.V. Kon. Pharmaceutische fabrieken
v/h Brocades-Stheeman & Pharmacia

DE DELFTSCHE POTTENBAKKERS HEBBEN IN DE 17^e eeuw wonderen geschapen, en hun prachtige kleurschakeeringen in kobaldblauw en bruin zijn over de geheele wereld bekend. Bols-likeuren kunnen nog steeds golevord worden in echt Delftsch aardewerk, in oude modellen naar eigen keuze te fabriceren, en die geschikt zijn voor het meest verfijnde patriciërshuis. In de kwaliteit van onze genever en likeuren als ook in het aspect van onze kruiken en flesschen ligt

DE GEEST VAN VELE GENERATIES.

BOLS

J. & K. SMIT'S | Scheepswerven
KINDERDIJK | Machinefabrieken

Baggermaterieel

Goud- en Tinmolens

Zeesleepbooten
Vracht- en Passagiersschepen
Stoommachines
Scheeps- en Landketels

SMIT-M. A. N.
DIESELMOTOREN

Restaurant "Corner House"

ROTTERDAM

Telef. 31764 Mathenesserplein 31

Golfcarton en Papierwarenfabriek N.V.

Nijverheidstraat 39-49,
Rotterdam
Telefoon 72714

DE BRON
VAN PAKPAPIER
EN GOLFCARTON

N.V.
P. F. van Vlissingen & Co's
Katoenfabrieken
Helmond

In afwachting...

Het is onze overtuiging, dat Indië en Nederland zich beide in een zeer gevaarlijke positie bevinden nu — notabene aan boord van een Amerikaans schip! — besprekingen beginnen met de „Commissie van Drie”, welke zich zeker zullen ontwikkelen tot nieuwe onderhandelingen met „de Republiek”.

De aanvaarding van het intermediair der „Commissie van Goede Diensten” geschiedde noodgedwongen, omdat wij voor internationale pressie zijn gezwicht. Wij zijn gezwicht, omdat het ons aan de staatslieden ontbroken heeft, die in staat zouden geweest zijn de voor Nederland gunstige factoren in de internationale verhoudingen te gebruiken, in stede van voor de ongunstige het hoofd te buigen. De aanvaarding van een Amerikaans schip als plaats der besprekingen geschiedde niet noodgedwongen. Het zou zeer wel mogelijk geweest zijn te volharden in het normale standpunt, dat besprekingen over Nederlands-Indië uitsluitend in de hoofdstad van Nederlands-Indië kunnen plaatsvinden. De aanvaarding van nieuwe besprekingen met „de Republiek” geschiedt ondanks de felle verwerping van haar leiders, haar aard en haar wezen, die men kort geleden nog van dr. Van Mook zelf kon vernemen.

Wij achten deze ontwikkeling noodlottig en vol gevaren. Wie menen mocht, dat het niet noodzakelijk zoude zijn hiervan in onze kring te getuigen, moge iets bedenken. Hij moge bedenken, dat de „Koninklijke Vereniging Oost en West” zich de versterking van de culturele banden tussen alle delen van het Koninkrijk ten doel stelt. En hij bedenke, dat bij een zegepraal der „Republiek” onder haar tegenwoordige leiding van culturele banden geen sprake meer zou zijn. Die leiding keert zich niet alleen tegen elke Nederlandse bemoeïing met Indië. Maar ook tegen de Nederlandse cultuur. Tegen Nederlandse studieboeken. Tegen Nederlands onderwijs. Tegen de Nederlandse taal.

Dit worde in Nederland begrepen. De „Republiek” ziet er heil in, thans naar buiten zich gematigd voor te doen. „Generaal” Soetomo mag heel even zijn haatzangen voor de radio niet meer zingen. Dr. Gani spreekt op Schiphol minzame taal. Mr. Sjarifoedin spreekt welwillende woorden. Maar men vergis zich niet. De leiding dezer „Republiek” is niet veranderd. De haat, die zij predikt, is niet gedoofd. De boze krachten, die zij opriep, zijn niet bezworen.

Elk deel van Indië, dat men overlaat aan het gezag van deze „Republiek”, is verloren. Alle delen van Indië, die men onder het „bestuur” laat van de „Republiek” — wier leiders allerleest zullen trachten een soort „Niemandsland” te stichten tussen haar gebied en de linies der Nederlandse militairen — zijn verloren. In die delen van Indië zal noch van orde, noch van recht sprake zijn. Daar zal de haat heersen. Het extremisme. De bandeloosheid, die de vruchtbare voedingsbodem vormt voor het communisme. Voor het communisme, dat overal in de „Republiek” op de loer ligt....

Er bevinden zich ongetwijfeld ook op het gebied der „Republiek” figuren, die tot oprechte samenwerking met de Nederlanders bereid zijn. Weliswaar zijn talloze Indonesiërs, die verdacht werden van deze gezindheid, door aanhangers van Soekarno gedood. Dit vermoorden van Indonesiërs, „verdacht” van een al te vriendschappelijke stemming jegens de Nederlanders, geschiedde al tijdens de Japanse overheersing. Het is sindsdien in het machtsgebied der „Republiek” op grote schaal voortgezet. Het wegvoeren en vermoorden van Indonesiërs, die met de Nederlanders samenwerken, geschiedt in de randgebieden ook thans nog elke dag en elke nacht.

Nochtans wijzen alle gegevens er op, dat niet alleen de massa der bevolking zelve ook op republikeins gebied niets liever zou wensen, dan de terugkeer der vertrouwde verhoudingen van samenwerking met de Nederlanders, maar dat ook in meer ontwikkelde kringen nog altijd vele figuren te vinden

zijn, die inzien waarheen het nihilisme van Djocja hun land en volkt dreigt te voeren. Dit staat wel vast:

Krachten, waarmede samengewerkt kan worden, zijn aanwezig. Het gaat echter om de vraag, hoe die krachten bereikt kunnen worden. Het gaat bovendien om de nog belangrijker vraag, of de Nederlandse leiding in Indië metterdaad die figuren wil bereiken....

Het gaat er met andere woorden om, of de regering-Van Mook die, ondanks alle commissoriale toevoegingen in de gedaante van al dan niet ministeriële figuren, nog altijd het Indische beleid beheerst, waarlijk streeft naar het scheppen van een situatie, waarin de tot oprechte samenwerking bereid zijnde Indonesiërs naar voren kunnen komen. Of dat zij berust in de aanvaarding van een accord met deze „Republiek” zoals zij reilt en zeilt. Is dit laatste het geval, dan reilen en zeilen Indië en Nederland gezamenlijk nog slechter tijden tegemoet....

Het gebied der „Republiek”, zo zal men zeggen, omvat nog slechts enkele gedeelten van Java en grote delen van Sumatra. Daarbuiten ligt het veel grotere deel van Indië, dat gevormd wordt door wat men „de Malino-gebieden” is gaan noemen.

Welnu: een paar maanden geleden bevond een Nederlander, die van vogelstudie houdt, zich ergens in Celebes. Hij wilde zich door een ravijn begeven naar een klein plateau om daar naar vogels te gaan kijken. Onderweg hield een Nederlandse schildwacht hem staande. „U kunt beter niet verder gaan”, zei die schildwacht. „Daar aan de andere kant van het ravijn wordt nogal eens geschoten”.

Waar die schildwacht stond?

Hij stond een paar honderd meter buiten de vermaarde plaats Malino zelf....

Wat deze Malino-gebieden betreft: zij staan voortdurend bloot aan infiltratie uit republikeinse gebieden en aan bederf van binnen-uit. Het is mogelijk aan beide het hoofd te bieden. Maar dat zal niet mogelijk zijn, zodra op Java en Sumatra de „Republiek”, formeel en officieel erkend, in alle glorie zich ontplooit. Dan zullen velen in de Malino-gebieden hun houding gaan herzien. En dan zal op den duur de samenwerking, welke men in die grote gebieden der buitengewesten tot een duurzame krachtbron voor Indonesiërs en Nederlanders wil maken, niet bestand blijken tegen de actie ener agressieve „Republiek”.

Zijn er dan geen lichtpunten?

Is alles zo somber?

Is het werkelijk nodig, de toestand in Indië in zo donkere kleuren te schilderen?

Is dan alles zo zwart en zo hopeloos geworden in dat Indië, dat zo velen onzer kennen en liefhebben als een licht en zonnig land?

Hoe van harte gaarne wijzen wij op lichtpunten! Hoe bitter nodig zou het zijn, dat men op werkelijke lichtpunten wijzen kon! Want het feit zelve, dat zij altijd weer somber en scherp-critisch moet zijn, verzwakt de kracht der oppositie. Zo langen tijd heeft zij moeten waarschuwen. Zo vele maanden, thans alweer jaren achtereen heeft zij moeten wijzen op fouten, op dwalingen, op mislukkingen. Altijd opnieuw, en vrijwel altijd vergeefs.... Vergeefs wel, wat het Indische beleid betreft; vergeefs niet, wat de stemming van het Nederlandse volk betreft. Want van ons volk voelt een groot deel instinctief, dat het met Indië nog altijd slecht gaat.

Alleen — men wil dat niet altijd opnieuw horen. Er zijn in Nederland zelf zo vele zorgen. Er zijn de zorgen en de moeilijkheden van het eigen Nederlandse leven. Die omringen ons, die houden ons bezig. En die scheppen zelf de behoefte aan bemoeïing, aan een opbeurend woord, aan feiten en resultaten en prestaties, waar men met voldoening op kan wijzen. Aan optimisme, aan geloof en aan vertrouwen....

Het gevolg is, dat men weliswaar aanneemt, dat het er met de Indische zaak niet zo best voorstaat, maar dat men er zich

niet actief mede bezighoudt. Men gelooft het nu voorlopig wel. Het gevolg dáárvan is weer, dat het Indische beleid gevoerd kan worden buiten het bereik ener actieve openbare mening, die zich, waakzaam en werkzaam, laat gelden. Bij al het andere, wat zij ontbeert — allereerst: staatslieden! — mist de Indische politiek daardoor de tegelijk bezielende en controlerende, critische en opbouwende kracht, die van de voortdurende aandacht der publieke opinie zou uitgaan.

Toch ZIJN er lichtpunten....

Wij noemen er één: het gedrag van onze soldaten. Het is metterdaad boven alle lof verheven.

Er zijn vele soorten soldaten in Indië. Er zijn de Nederlandse dienstplichtigen, die als milicieu met de Nederlandse divisies naar Indië kwamen. Er zijn de oorlogsvrijwilligers, dat zijn de Nederlanders die zich vlak na Nederland's bevrijding en zelfs ten dele reeds vóór die bevrijding, vrijwillig hebben aangemeld voor de strijd tegen de Japanners. Er zijn de Mariniers. Er zijn de mannen van het KNIL. En deze troepen van het Koninklijk Nederlands-Indische Leger bestaan weer voor een deel uit de daartoe behorende Indische dienstplichtigen, voorzover zij niet gedemobiliseerd zijn en voor het overige uit beroepsmilitairen van elken landaard. Hiervan moeten wij ons wel allereerst rekenschap geven: van de veelsoortigheid dezer strijdkrachten.

Daar zijn de ten dele in Amerika opgeleide Mariniers, staalhard getraind. Daar zijn die oorlogsvrijwilligers, onder wie zich Engelandvaarders bevinden en jongens die, uit het pas-bevrijde Zuiden, zich aanstonds opgaven om ook Indië te gaan bevrijden. Daar zijn geoeffende en geharde rimboestrijders als de mannen van die Gadjah Merah-brigade, die zich op Bali en in Zuid-Sumatra zo onderscheidten. En de jongens van de divisies die, in Nederland als milicieu opgeroepen, in grote schepen naar het nieuwe land werden gevoerd, waar zij nu strijden en waken en werken. En daar is altijd het oude KNIL. Het Indische leger, waarin Nederlanders, Ambonnezen, Menadonezen, Timorezen en Javanen altijd naast elkaar geleefd, geleden en gestreden hebben. Het Indische leger, dat vandaag den dag méér landaarden telt dan ooit tevoren. Want er zijn, naast de Ambonnezen, de Menadonezen, de in Nederland en de in Indië geboren Nederlanders, thans ook Soendanezen en Papoea's, en Madoerezen, en zelfs Toradja's, die in het Indische leger dienen.

Welnu: deze mannen van elken landaard verrichten thans in Indië het grootste en het zwaarste werk. Deze jonge Hollanders van het nieuwe en deze oude strijders van elken landaard van het oude Indische leger verrichten een taak, waar al het andere op berust. Zonder hun strijd, zou nergens vrede zijn. Zonder hun waakzaamheid, zou geheel Indië aan het extremisme ten prooi vallen. Zonder hun harde arbeid in zon en hitte, in modder en regen, zou van opbouw en overleg in Indië nergens sprake zijn. En zonder hun offers zou vandaag de dag de allerlaatste kans op redding voor Indië verspeeld zijn.

Zietdaar dan een lichtpunt. Het straalt allereerst in de geest van rustig plichtsbesef en van saamhorigheid, die deze mannen van zo verschillende landaard en afkomst er toe brengt, hun grote taak zo eenvoudig en zo prachtig te vervullen. Dat lichtpunt straalt in de kalme vanzelfsprekendheid, waarmee deze troepen hun harde en in menig opzicht zo ondankbare plicht vervullen. Zij zijn vrij talrijk — maar wat betekenen honderduizend mannen in de geweldige uitgestrektheden van Indië? Het lichtpunt tenslotte gloort en straalt in de waarheid, dat deze mannen van elken landaard WETEN, waarvoor zij dag en nacht werken en waken en hun leven wagen.

Zij weten het instinctief. Zij weten, dat zij er zijn om het recht en de veiligheid van miljoenen te beschermen. Zij weten, dat hun harde taak dient om te zorgen, dat Indië zijn allerlaatste kans op redding behoudt. Zij weten, dat ook de massa der Indische volken dit beseft. Dáárvan doen zij hun plicht.

Dáárvan lijden zij hun ontberingen. Dáárvan offeren zij hun leven.

Geve de hemel, dat dit ook in Nederland en Indië begrepen wordt, daar waar het begrepen moet worden. Geve de hemel, dat dit harde werk van onze troepen niet vergeefs verricht wordt en dat de mensenlevens onzer militairen niet vergeefs geofferd zijn.

Officieel Orgaan
der
Koninklijke Vereeniging

OOST en WEST

Beschermheer
Z. K. H. Prins Bernhard der Nederlanden

De Koninklijke Vereeniging „Oost en West” streeft er naar bij het Nederlandse Volk kennis te kweken van en belangstelling te vergroten in de Gewesten overzee. Zij geeft een veertiendaags orgaan uit, onder redactie van het dagelijks bestuur waarin artikelen worden opgenomen die actuele vraagstukken de overzeese gewesten betreffende, behandelen.

Redactie en administratie: Dr. Kuyperstraat 5,
's-Gravenhage, Tel. 115936, Giro 14574.

Uitgave Three Castles, Vondelstraat 11d, A'dam,
Tel. 81909

Drukker: Schefferdrukkerij, Dordrecht.

Abonnementen kunnen op ieder tijdstip ingaan en eindigen op de laatste dag van het kalenderjaar. Indien een abonnement niet is opgezegd 14 dagen vóór het einde van het kalenderjaar, wordt het geacht stilzwijgend te zijn verlengd. Aanmelding voor het lidmaatschap kan geschieden aan de administratie der Vereeniging dr. Kuyperstraat no. 5 te 's-Gravenhage. De contributie bedraagt f 6.— per jaar, waarbij het abonnementsgeld voor het officieel orgaan „Oost en West” is inbegrepen. Donateurs minimum f 10.— per jaar.

Advertenties: Alle gegevens worden op aanvraag gaarne verstrekt door de Uitgeverij, Vondelstraat 11d, te Amsterdam, telefoon 81909

UIT DE INHOUD:

	pag.
In afwachting....	3
De bevrijding van Madoera	5
De openlegging van Nieuw-Guinea	7
Voor de Vrouw (Chinese gerechten)	8
Het bevrijde deel van Midden-Java	9
Drie Japanners op Timor	9
In het Garoetse	9
Indisch Allerlei	10
Opbouw in Indië	12
Het Verre Oosten	13
Vestiging in Suriname?	14
Kroniek van Curaçao	15
Boeken over Indië	17
Vereenigingsnieuws	18

DE BEVRIJDING VAN MADOERA

Over de haven van Soerabaja strijkt een frisse ochtendbries. Ik wacht aan de kruiskade op de pont, die me zal overvaren naar Madoera. Het is niet voor iedereen weggelegd om naar dit eiland van hongersnood en misère te mogen oversteken, op de marine Officiers-Mess zijn mijn papieren met zorg onder de loupe genomen, zij zijn gewogen doch van het juiste gewicht bevonden en zo was mijn plaatsje op de pont gegarandeerd. Over de kaden rijdt een amphibie-jeep en duikt niet ver van me vandaan met zijn lange voorstuk in het water waar hij zich zo behagelijk voelt als een eend. In de haven vaart een Amtrack rond, die de indruk maakt van een kleine pont. Het is wonderlijk, hoe in het water alles kleiner schijnt dan op het eiland. Wacht maar, tot hij straks met een donderend geraas over de wegen rolt op zijn machtige rupswielen: als tegen een rijdende vesting ziet men er dan tegenop.

Onze pont is nu gereed voor de start, men heeft de klep gesloten. Voor zo'n log gevaarte is de snelheid verrassend. We varen langs „Modderlust” met zijn gezellig terras, we passeren enkele K.P.M. boten en drie of vier wrakken van gezonken schepen, die hier al jarenlang in de golven liggen en na een kwartiertje varen reeds bereiken we de „overwal”. Een kwartiertje slechts... ja, voor ons! Maar met afgrijzen denk ik aan de talloze slachtoffers, die op dit smalle strookje zeestraat in het afgelopen jaar zijn verdronken. Mensen, die een waarschijnlijke dood in de golven verkozen boven een zekere hongerdood op hun eiland. Voor hen, die zwemmende getracht hebben van Madoera naar Soerabaja over te steken, was dit geen tocht van een kwartiertje doch een levensgevaarlijke onderneming, een lange en angstige reis van het rijk van de dood naar het land van het leven. Hoevelen waren het, die in dit stukje zee verdwenen? Honderdduizend? Twee honderdduizend? Niemand kan het schatten. De klep van onze pont zakt neer op de stenen pier van Kamal. Er wonen in dit kleine plaatsje geen mensen meer, de huisjes zijn allen verlaten. In vele vond men de skeletten van de bewoners, die daar verkommerd waren van de hongersnood. De velden zijn verwaarloosd en verwilderd, een mensenhand heeft ze sedert lang al niet meer aangeroerd. Van de zestien km straatweg naar Bangkalan zijn er vijf, die een ware beproeving vormen voor de veren van onze auto en voor onszelf. De rest van de weg is goed berijdbaar.

Fatale Grenslijn

Het regentschap Bangkalan bestaat uit zes districten, waarvan er drie onder Nederlands gezag zijn en de rest nog onder de republiek staat. Dit plaatst het inheemse bestuur — hier en in verschillende andere gebieden — voor een schier onmogelijke taak. Voor buitenstaanders is het moeilijk te beseffen, hoeveel diplomatie van deze mensen vereist wordt om hun taak tegenover de bevolking te blijven vervullen ondanks de waanzinnige toestand, die door het voortijdig afbreken van de actie is geschapen. Immers, op de regenten rust een oude, traditionele verplichting tegenover hun volk, of dit nu in Nederlands of in republikeins gezagsgebied woont. Hun belangen moeten verdedigd worden en bovendien bevindt zich ook hun eigen familie maar al te dikwijls aan beide zijden van de grenslijn.

Sedert de Nederlanders hier hun verantwoordelijkheid weer hebben hernomen, is er veel werk verricht. Men leest de resultaten van de gezichten der bewoners en helaas ook nogal te dikwijls van hun blote lichamen, want de textielschaarste is nog groot en de bedekking veelal slechts uiterst summier. Maar het voedsel dat we meebrachten heeft hen in weinige weken tijds van wrakken omgetoverd in flinke, werklustige mensen, die weer fit zijn om over te steken, naar de „overwal” zoals hun vaders en voorvaders dit deden om gedurende de droge tijd op Java het onderhoud van hun families te verdienen, dat het schrale Madoera hun niet kan bieden. Van Bankalan vertrekken we naar Sampang en het lijkt alsof door de aanraking van een toverstaf deze ganse streek van de dood uit tot het leven herrezen is. De oude tjikars — ossenwagens — die zovele jaren lang op de erven stonden te vergaan omdat er niets te vervoeren viel, worden overal weer opgelapt en gereed gemaakt voor hun zware taak. Met den dag neemt het verkeer op de wegen toe en op ieder stukje grond buigen zich de bruine lichamen met nieuwe kracht en werklust over de jonge aanplant. Vrouwen sjouwen langs de weg hun volgeladen manden naar de pasar, die weer levendig is en druk bezocht. En als men dit alles aanschouwt, vraagt men zich beklemd af, waarom op Madoera in de afgelopen twee jaren meer dan een miljoen mensen — door hongersnood en uitmergeling — moesten sterven.

Zo zien de Indonesische kinderen er uit, die met hun ouders over de nieuwe demarcatielijnen zijn gekomen naar het gebied, waar de Nederlandse militairen voor enige orde, enig recht en enige veiligheid zorgen....

De sterksten leven

Een ander beeld biedt ons Tordjoen, dat een armoedige en onvruchtbare streek is, zoals Madoera er zovele kent. De voornaamste industrie is er de zoutwinning, waar de bevolking grotendeels van leefde. Doch de Japanners haalden er een groot deel van de mannelijke bevolking weg als „romusha's”. Hele dessa's zijn op deze wijze „ontmand” en daar de streek praktisch alleen maar zout oplevert, en ook de republiek nimmer iets gedaan heeft om de achtergebleven vrouwen en kinderen een bestaan te geven, is nog slechts 40 % van de vroeger bevolking in het leven. Er zijn plekken, waar alleen nog maar de bomen, die vroeger de erfjes afbaken, verraden dat daar eens een dessa lag en een enkele keer vindt men nog een kleine missig (Mohammedaans tempeltje), die het centrale punt van een dorpje is geweest, maar van de eenvoudige bamboehuisjes is nauwelijks meer een spoor te vinden.

Wanneer men dit gezien heeft, begrijpt men beter, hoe het mogelijk is, dat het overschot van de Madoerese bevolking in de door ons bezette gebieden zo snel weer op de been kon worden gebracht. Het waren slechts de sterkste en taaiste elementen, die in leven bleven, de ontbering heeft een natuurlijke selectie toegepast. Dat nog zovelen in het leven gevonden werden, is te danken aan de geweldige taaigheid van de constitutie der Madoerezen.

Gaasjes en zalfjes

Een florissantere indruk maakt Sampang, van oudsher een van Madoera's belangrijkste prauwenhavens. Hier is men druk in de weer met het herstellen der prauwtjes voor de visvangst, die nu weer lonend belooft te worden. Want men zal weer echte guldens ontvangen voor de vis en voor die guldens zal men kleding kunnen krijgen, en petroleum, en mais, en ook rijst. Maar mais is goedkoper en men kan er de maag goed mee vullen. Het vormt op Madoera de hoofdvoeding. Het aantal tonnen mais, dat we in zes weken tijds op Madoera hebben

geïmporteerd, is moeilijk te becijferen, maar we zien de afspiegeling er van in de sterke, bronzen lichamen die men weer bijna weldoervoed kan noemen. Ook hebben we in deze periode reeds 200.000 yards textiel verstrekt en zienderogen verdwijnen de lompen en de vodden. En wat „wint Nederland hierbij”? Wat „verdient” het er mee? Hoofdzakelijk goodwill. Niet in de wereld, want die ontkennt onze goede bedoelingen en ons gevoel van verantwoordelijkheid. Maar de Madoerezen herkrijgen weer hun oud vertrouwen en zes weken sociale steun vagen zeven jaren kwade propaganda uit hen weg. Onze soldaten weten, dat één yard textiel meer orde schept dan tien welgemikte kogels. Dit weet ook de republiek en daarom schrijft zij smalend in haar kranten, dat overal de Hollanders onder de bevolking opduiken het hun eeuwige gaasjes en zalfjes. Maar de mensen, die deze gaasjes en zalfjes op hun stinkende wonden krijgen, smalen niet, zij zijn blij en dankbaar dat er weer voor hen wordt gezorgd. En de Madoerezen, die onze eeuwige lapjes om hun naakte lichaam slaan, zullen tegen ons niet meer vechten, want wij hebben hun een groot deel van hun menselijke waardigheid teruggegeven en dat betekent, voor dit fiere volk onnoemelijk veel. Wie het ons betalen kan, betaalt, want de Madoerees neemt geen aalmoes zolang hij het kan voorkomen. Plotseling zien we van overal ons oude Java bankpapier van vóór de oorlog te voorschijn komen. Waar komt dat vandaan? Uit geheime bergplaatsen en meestal uit de grond. Voor miljoenen is er op Madoera bewaard in een heug vertrouwen, dat uiteindelijk toch de „belanda” (Hollander) weer terug zal keren en dat zij dan voor dit geld weer alles zullen kunnen kopen.

Eerlijkheid teruggekeerd

De wedana's, de loerah's en de pati's hebben handen te kort bij de rechtmatige verdeling van alle primaire levensbehoeften, die van de overwal worden aangevoerd. Ik vraag voorzichtig of hierbij wel eens onregelmatigheden voorkomen.

„Nooit!” antwoorden zij categorisch. De Madoerees staat geen onregelmatigheden toe, als zij ze zouden ontdekken kennen ze slechts één antwoord: de tjakra, het vijmscherpe Madoerese mes, dat nimmer zijn slachtoffer mist als dit het recht met de voeten heeft getreden. Want de Madoerees kent geen genade voor hen, die onblijkelijk of onrechtvaardig zijn geweest. Dit is de harde wet van Madoera. Toch heeft op net euaand jarenlang de wetteloosheid een vrije teugel gehad. Dit heeft haar terugslag gehad op de moraal van de bevolking. Een aardig voorbeeld voor de invloed van het herstel van recht en orde is het volgende: Tijdens de republiek was het gewoon, dat de prauwvaarder die uit Probolinggo rijst of mais aanvoerde, nog geen 60 % van de zakken afleverde. Meestal was men al blij als van de honderd zakken een vijftigtal hun bestemming bereikte. De rest was „ilang” (weg), zonder verdere commentaren. Dit was een gebruik geworden en men legde er zich ten slotte bij neer. Nu echter zag ik een prauw aankomen uit Soerabaja. De ladingspapieren waren er bij en de controlerende Hollander nam ze van de schipper in ontvangst. Twee honderd vijftig zakken: koelies aantreden! Vijf en twintig zakken voor deze dessa, dertig voor die dessa, en zo slepen de koelies de zakken weg. Verbouwereerd komt de prauwvaarder aanlopen.

„Toean, moet toch opschrijven, hoeveel zakken er uit zijn prauw worden gehaald!”

„Wel, er zijn er twee honderd vijftig ingeladen, er zullen wel weer twee honderd vijftig uitkomen. Dat staat toch op de ladingspapieren!”

De schipper vindt het maar matig. Hij wil graag, dat men constateert hoe eerlijk hij is geweest. Als aan het einde blijkt, dat geen enkele zak ontbreekt, is hij trots en verheugd. De man, die nog geen drie maanden geleden met het grootste genoegen de helft van de zakken ten eigen bate zou hebben „weggewerkt” voelt zich gelukkig, dat het heden weer lonend is om eerlijk te zijn. Daar vaart hij toch maar het beste bij. De belanda

zelf is immers ook eerlijk? Wij hebben hier een morele stand op te houden. Meer dan waar ook geldt hier het noblesse oblige. Ook bij ons moest op malversaties de doodstraf staan.

De kwade propaganda

Hoewel een groot deel van de Madoerese bevolking in de bevrijde gebieden zich onmiddellijk spontaan verheugd toonde over de terugkomst van de Hollanders, zijn er toch streken waar de anti-Nederlandse propaganda zo sterk heeft doorgewerkt, dat men ons er wantrouwig en soms zelfs vijandig tegemoet treedt. Dit kan nauwelijks verwondering wekken indien men bedenkt, dat deze mensen nu al meer dan vijf jaren langs niets anders horen, dan dat de Hollanders uitbuiters en slavendrijvers zijn, voorzien van alle kwade eigenschappen, die met deze kwalificaties zijn versmolten. Vooral de jongere generatie, die geen heldere herinneringen meer heeft aan vroeger tijden, is gauw geneigd deze voorstelling van zaken voor bare munt te nemen. Vele Khyais of Hadji's weten uit deze toestand voordeel te trekken om hun eigen machtspositie nog steviger te funderen. Als alle Madoerezen zijn zij zeer op eer en aanzien gesteld en daar de Madoerees in het algemeen een zeer godsdienstig Mohammedaan is, spelen de priesters in zijn leven een grote rol. Nu vrezen verschillende van deze geestelijken, dat de terugkeer der Hollanders hun macht zal aantasten en dus laten zij geen middel onbenut om hun volgelingen tegen ons op te zetten. In de streken Soemenep en Pamakasan hebben zij de heilige oorlog uitgeroepen en aan deze oproep wordt door velen gevolg gegeven.

De Order „Staakt het vuren” was koren op de molen van de republiek en van de Mohammedaanse geestelijkheid op Madoera, die onmiddellijk begonnen twijfel te zaaien in de harten van hen, die de Nederlanders als bevrijders verwelkomd hadden. Dit is niet een zuiver Madoerees verschijnsel, men vindt het in alle door ons bezette gebieden en zelfs in delen van Oost-Indonesië als Bali enz. Onze gehoorzaamheid aan de wenssen der Veiligheidsraad wordt als zwakheid beschouwd en ook de goedwillenden, die een sterke meerderheid van de bevolking vormen, voelen zich beklemd door het vooruitzicht, dat we binnen afzienbare tijd wel eens deze streken konden ontruimen en hen dan onbeschermd zouden achterlaten in de handen der republikeinse terroristen. In het bijzonder de Madoerees, die een vechtersbaas is van natuur, zal men nimmer begrijpelijk kunnen maken, waarom de Nederlandse soldaten zo lankmoedig zijn tegenover mensen, die van hinderlagen uit op hen schieten; waarom zij geen energieke achtervolging inzetten van de benden, die hen bedreigen. Dit zal men de felle Madoerees nooit duidelijk kunnen maken.

Zo gaan de Indonesische kinderen er uitzien, als zij enige tijd in de gebieden vertoeven, waar de „imperialistische” Nederlandsche troepen, de „instrumenten van de koloniale overheersers” enige tijd gezorgd hebben, dat terroristen en extremisten niet alle voedsel voor zichzelf behouden

DE OPENLEGGING VAN NIEUW-GUINEA

„Voor zover dit nog niet geschiedde, worde een stelselmatige exploratie van het eiland bevolen...”

Aldus luidde de eerste der slotvoorstellen van de kapitein der Infanterie H. Colijn in zijn op 4 Februari 1907 gerichte „Nota betreffende de ten aanzien van Nieuw-Guinea te volgen gedragslijn”, aan Z. E. de Gouverneur-Generaal J. B. van Heutsz.

Sindsdien hebben vele expedities de donkere gebieden van Nieuw-Guinea betreden, waarvan vele vruchtdragend werk hebben opgeleverd, echter, „van een stelselmatige exploratie van het eiland” was nimmer sprake.

Hoe onbekend dit gebiedsdeel thans nog is moge blijken uit het „Project voor de exploratie van Nieuw-Guinea” hetwelk 45 jaren later door de toenmalige res. Kapitein J. P. K. van Eechnoud, thans resident, werd opgesteld en waaraan wij het volgende ontlenen;

„Afgezien van de door de Ned. Nieuw-Guinea Petroleum Maatschappij gekarteerde gebieden, wat voor betrouwbare kaarten hebben wij van Nieuw-Guinea. Kaarten waarop men een tocht kan maken, zonder dat deze een exploratie wordt. Welke gebieden zijn geologisch, landbouwkundig, bosbouwkundig onderzocht? Het zijn minimale fracties. Hoe weinig is ten slotte werkelijk onder bestuur gebracht!

Ik wil betogen, dat wij van Nieuw-Guinea zo weinig afweten, dat we het eiland voor openlegging in bestuurs- en in economische zin in zijn geheel als onbekend terrein dienen te beschouwen en het als één groot object dienen aan te pakken.”

Ziehier het op jarenlange ervaring berustend oordeel van onze huidige resident.

Vóór de oorlog was Hollandia een ellendige bestuurspost op de noordkust van het eiland, een 25 mijl van de Australische grens. Er woonden hier slechts een paar Europese gezinnen, o.a. dat van een gezaghebber van het Binnenlands Bestuur en een inspecteur van Politie. Van dat oude Hollandia is letterlijk niets overgebleven. Wat niet gevallen is in het moordend vuur dat aan de Amerikaanse landingen op 22 April 1944 voorafging, is grondig opgeruimd door de genisten van het 350ste Amerikaanse Genieregiment, dat met de bouw werd belast van de nieuwe basis in samenwerking met enkele „seabees”.

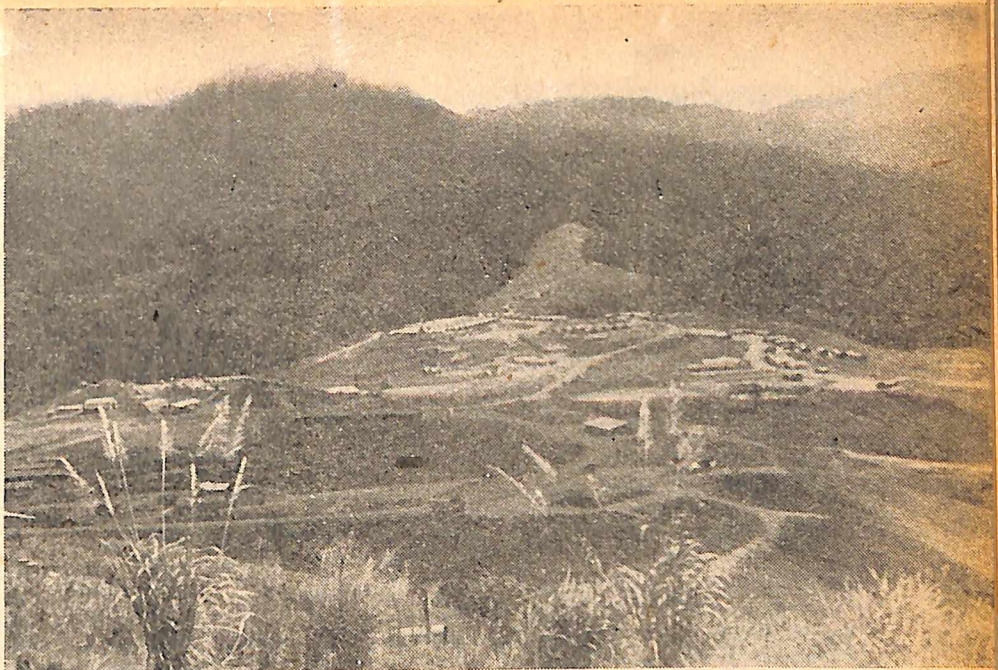
En nu, drie jaren na de bevrijding is Hollandia al weer hard op zijn retour, heeft zijn glorie-dagen al weer een paar jaar achter zich liggen. Reeds in de zomer van 1945 werden voorlopige plannen uitgewerkt voor een systematische exploratie op brede basis van het eiland. De plannen vonden een welwillend oor bij vele vooraanstaanden in het land, ook de regering stond er sympathiek tegenover. Besloten werd tot de oprichting van een comité, hetwelk zich in Mei 1946 heeft geconstitueerd onder de naam van Ned. Nieuw-Guinea Exploratie Comité.

Behalve vertegenwoordigers van de ministers van Overzeese Gebiedsdelen, marine en oorlog, hebben in het Comité zitting genomen afgevaardigden van de B.P.M., Billitonbedrijven, Unilever, Nederlandse Handel Mij, Ondernemersraad Ned.-Indië, het Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap en van de maatschappij voor Natuurkundig Onderzoek in Ned. Indië. Voor de wetenschappelijke zijde van de onderneming werden 9 hoogleraren bereid gevonden in het comité zitting te nemen.

Naast wetenschappelijke onderzoekingen heeft het comité zich als doel gesteld: de exploratie op brede basis, gericht op de ontwikkeling van land en volk. De scheiding tussen het zuiver wetenschappelijke en het meer op de praktijk gerichte doel der exploratie zal in vele gevallen moei ijk zijn te trekken.

Vraagt het landsbelang hoofdzakelijk om onderzoekingen op het gebied van transmigratie en emigratie, ligging van bevolkingscentra, de vestiging van bestuursposten en verbanden te land en te water: de exploratie van de bodem, cultures, land- en tuinbouw, mijnbouw en visserij zijn van nationaal en particulier belang.

Voor al deze onderzoekingen is van primair belang de luchtverkenning en de beschikking over duidelijke luchtfoto's. Zodra deze in voldoende mate beschikbaar en nauwkeurig

Het "Kamp 7th Fleet", dat op 400 meter hoogte in het Cycloopegebergte ligt, en dat in de toekomst bestemd is om het basiskamp te zijn voor exploratie in Nieuw-Guinea.

bestudeerd zijn, kan het onderzoek op de grond een aanvang nemen. De detachementen, die de binnenlanden moeten intrekken, worden uitgerust in het hoofd-basis-kamp, alwaar ook een uitgebreide wetenschappelijke staf, dekkingsdetachement, afdeling luchtvaart, intendance, verbindingdienst, huishoudelijke dienst en wat verder nodig mag zijn voor een goede functionering, worden ondergebracht.

In het najaar van 1946 hebben twee afgevaardigden van het comité t.w. vice-admiraal L. A. C. M. Doorman en ondergetekende een studiereis naar Indonesië gemaakt, ten einde besprekingen te voeren met de Indische regering en de toestand op te nemen op de toekomstige hoofdbasis te Hollandia. Vive-admiraal Doorman is geen onbekende in dit gebied; reeds in de jaren 1912-1915 heeft hij aldaar aan vruchtdragend expeditiewerk deelgenomen. Naar hem werd de „Doormantop” genoemd.

Zowel de besprekingen te Batavia als het onderzoek te Hollandia, waar nog grote hoeveelheden Amerikaanse goederen aanwezig zijn, leidden aanvankelijk tot hoopvolle verwachtingen. Ongeveer 45 km. ten westen van Hollandia, werd in de Zuidrand van het Cycloopegebergte op 400 m. hoogte een kamp aangetroffen, dat in de oorlog door de Amerikanen werd aangelegd (zg. 7th Fleet Camp) en uitstekend geschikt bleek te zijn om als toekomstige hoofdbasis voor de exploratie dienst te doen. Dit kamp ligt zeer gunstig t.o.v. het Sentani-vliegveld en het Sentani-meer (bij gebruik van watervliegtuigen). De gebouwen zijn van het bekende Amerikaanse halfronde model en van golfplaatijzer vervaardigd. Van binnen zijn ze betimmerd. Gerekend moest worden op een voorlopige bezetting van 500 man, waaraan het kamp ruimschoots voldoet.

Bij onze terugkomst te Batavia verleende de dir. Verkeer en Waterstaat machtiging het middengedeelte van het kamp te reserveren voor de exploratie, tevens werd toestemming verleend voorraden te betrekken uit de bases Hollandia en Biak. Gebruik zou mogen worden gemaakt van radiometeorologische en technische dienst, medicijnen en lab.-benodigdheden.

De commandant Marine Luchtvaartdienst stelde 2 vliegboten type Catalina ter beschikking. Met de Legercommandant werd de levensmiddelen-positie geregeld. Ten slotte werden in een gouvernementsbesluit de reis- en verblijfkosten voor de deelnemers vastgelegd.

Na onze terugkeer in Holland werden de gunstige resultaten der gevoerde besprekingen aan regering en comité voorgelegd. Intussen werd in het hoofdbasiskamp met man en macht gewerkt om het tegen 1 Mei 1946 gereed te hebben voor de ontvangst. Gebouwen werden hersteld, keukens aangelegd, tientallen trucks met voorraden werden van Hollandia naar de hoofdbasis gebracht en aldaar gedeponerd in magazijnen, rijdend materiaal werd van Biak verzonden naar Hollandia en ter plaatse grondig hersteld, een begin werd gemaakt met de samenstelling van het dekkingsdetachement, kortom, alles wat reeds voorbereid kon worden voor een exploratie in „moderne stijl” werd met grote voortvarendheid uitgevoerd, zodat in Juni van dit jaar de contact-officier, de heer Van Griethuysen, ons vol trots kon berichten: „We zijn gereed u te ontvangen.”

Ook hier had men niet stil gezeten. Reeds in Batavia was ons medegedeeld dat personeel en materieel, in verband met het grote gebrek aldaar, voor het overgrote deel uit Holland zou moeten worden betrokken. Al spoedig bleek, dat in den

lande grote belangstelling voor de onderneming bestond. Honderden sollicitaties kwamen bij het secretariaat binnen. Het is aan geen twijfel onderhevig, dat velen zich nog zullen aanmelden, zodra zekerheid bestaat, dat de plannen doorgaan.

Is een doelmatige exploratie van Nieuw-Guinea reeds een levensbelang voor de duizenden Indo-Europeanen, die thans verblijf houden op Java en Sumatra, doch die liefst zo spoedig mogelijk de gelegenheid aangrijpen, zich een nieuw levensbestaan in Nieuw-Guinea te scheppen, zeker geldt dit ook voor een deel der bevolking hier in Nederland. Naarmate de exploratie gevogd door de exploitatie voortgang vindt, zullen voor ons bevolkingsoverschot gunstige voorwaarden geschapen kunnen worden, waardoor een behoorlijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de transmigranten binnen de grenzen van het Rijk blijven. Op dit laatste kan niet genoeg de aandacht worden gevestigd, nu, vooral in de na-oorlogse jaren, veel propaganda wordt gemaakt voor emigratie naar het buitenland (Australië, Amerika en Zuid-Afrika).

De vraag rijst thans, indien, bijkens het voorgaande, reeds zoveel voorbereidend werk werd verricht, waarom dan geen uitvoering gegeven aan de plannen? Voor een juist begrip wil ik beginnen met het vaststellen van enkele belangrijke feiten.

1. De grote belangstelling van Amerika voor Indonesië.

De Nederlandse Regering is ingegaan op een aanbod van de Amerikaanse regering om te komen tot samenwerking inzake de World Aeronautical Chart, waarbij gedurende de oorlog genomen luchtfoto's worden aangevuld tot kaartbladen 1 : 1.000.000.

Het is aan het Exploratie Comité bekend, dat de Amerikaanse belangstelling voor Nieuw-Guinea inzake exploratie bijzonder groot is. Reeds in Februari van dit jaar bleek ons uit correspondentie, dat in Hollandia door de Amerikanen accommodatie werd gezocht voor 300 man.

„Verdringen” is wellicht een wat sterk uitgedrukt woord tegenover een bevriende natie, doch hun aan de dag gelegde belangstelling voor dit gebiedsdeel, gevoegd bij de door onze regering verkregen toestemming voor kaartering van Indonesië, uitgezonderd Java, Sumatra en Madoera, zal het ons in de toekomst toch zeker zeer moeilijk maken in Nieuw-Guinea een leidende rol op exploratiegebied te vervullen, hetgeen, uit een prestige oogpunt tegenover de bevolking aldaar, zeer valt te betreuren.

Zoals reeds betoogd, ondervond de studiecmissie tijdens haar verblijf in Indië alle medewerking, welke zij kon wensen, getuige ook de machtigingen welke werden verstrekt tot het in gereedheid brengen van het hoofdbasiskamp.

Het viel echter niet te ontkennen, dat na terugkomst in Holland een geleide ijke kentering in deze medewerking intrad en zelfs op tegenwerking begon te gelijken. Opdrachten werden opgehouden totdat van hoger hand nadere orders zouden worden ontvangen, welke echter niet werden gegeven. Het Gouvernement verlangde nader uitgewerkte gegevens, alvorens zou worden kunnen beslist of financiële steun verantwoord was, deze nader uitgewerkte gegevens moesten uit Indië komen, doch bleven achterwege!

Daarnaast speelde ongetwijfeld een andere factor een rol. Een bepaalde categorie in Indië, het zijn vooral zij, die Nederland los van Indie wensden, stelde zich negatief tegenover inmenging van buiten. Deze houding heeft men ook vroeger aangenomen. De tegenwoordige moeilijkheden zijn oorzaak, dat de gevoeligheden nog meer worden toegespitst.

De politieke status van Nieuw-Guinea is nog niet geregeld. Het onderwerp kwam ter sprake op de conferenties van Canberra, Den Pasar en Linggadjatti. Overwogen wordt het instellen van een raad, welke de regering in deze van advies zal dienen. Ook al zou in de toekomst Nieuw-Guinea een onderdeel vormen van de staat Oost-Indonesië, wat nog geenszins vaststaat, dan kan toch nu reeds door de regering volle aandacht worden geschonken aan de openlegging van dit gewest en te meer klemt dit in verband met de in punt 1 genoemde belangstelling van Amerika.

Van regeringszijde wordt een afwachtende houding aangenomen en men laat het getij verlopen. Als niet spoedig tot de daad wordt overgegaan, zal al het voorbereidende werk van 2 jaar voor niets zijn geweest.

Aan exploratie zijn hoge kosten verbonden. Ook hier geldt het spreekwoord „de kost gaat voor de baet uit”. Laten we echter voor ogen houden, dat met de openlegging van Nieuw-Guinea een groot rijksbelang gemoed is. Reeds veel te lang is aan dit gebiedsdeel te weinig aandacht geschonken.

De tijd dringt, laten we getuigen dat het onze heilige ernst en plicht is, opbouwend werk aldaar te verrichten. Daarvoor is echter de volle medewerking en steun van de regering nodig en de wil tot eendrachtig samenwerken. Al zijn de tijdsomstandigheden, ook voor ons land zorgelijk en gaan we gebukt onder zware financiële zorgen, dit alles neemt niet weg dat we het oog op de toekomst gericht moeten houden en de onbuigzame wil moeten bezitten er van te maken wat er nog van te maken valt

MAJOOR-VLIEGER E. VISCH.

Voor de Vrouw

Chinese gerechten

Moira Field en Chung San Chao: „Chinese gerechten uit eigen keuken”.

De Spieghel, Amsterdam 1947

Daar voor velen onzer aan de Indische herinneringen mede de namen zijn verbonden van Kit Wan Kie, Tai Tong en andere Chinese eetgelegenheden, zal in onze kring zeker belangstelling bestaan voor dit boekje over Chinese gerechten, dat vertaald werd door mevr. M. Visser-Nopol.

Wij nemen aan, dat er toch lezeressen zijn, die voor deze recepten belangstelling hebben - en dat hun echtgenoten geneigd zullen zijn, die belangstelling te stimuleren.

Beginnen wij met: gesmoorde kabeljauw. Daarvoor is nodig: 450 gram kabeljauw, 110 gram paddestoelen, 1 kopje fijngehakte bloemkool, 2 eetlepels soyabonensaus (of een theelepel gist- of vleesextract, opgelost in wat kokend water), 1 theelepel sherry, wanneer U daarvan houdt, 2 plakjes gemberwortel, ½ theelepel zout, 90 gram reuzel of boter.

Fileer de kabeljauw, snij de vis in stukjes, maar haal het vel er niet af. Maak 60 gram reuzel of boter heet en bak de vis daarin aan alle kanten lichtbruin; haal ze dan uit het vet, zet ze even opzij en bak de schoongemaakte, kleingehakte paddestoelen, fijngehakte bloemkool en de gember in het resterende vet. Wanneer U deze ingredienten een paar minuten hebt laten doorbakken, doe er dan de kabeljauw met de sherry, soya, zout en 3 eetlepels water weer in. De deksel op de pan; laat dan alles zachtjes ongeveer 10 minuten stoven, maar vooral niet zo lang dat de bloemkool zacht wordt. Opdienen met rijst of bami.

Dan is er het gerecht, dat wij in Europa „Chop Suey” noemen, maar dat in China helemaal niet bestaat. „Chop Suey” is een minder geslaagde Engelse poging om „tsa sui” uit te spreken, wat in een Chinees dialect „gemengde beetjes” betekent. Bovendien is dat nog weer verward met „Shih Chin”, hetgeen „tien beste hapjes” betekent. Zoals men dat in China maakt kan het hier niet; er is daar onder meer een gedroogde zwarte kwal voor nodig. Maar wij kunnen met onze „Chop Suey” een heel eind komen, als wij tegelijk bedenken, dat de Chinese kookmethodes waarlijk niet zo veel van de onze verschillen. Alleen: er hoort altijd soya bij. Als er geen soyabonensaus te krijgen is, kan men het door een gist- of vleesextract vervangen. En men moet proberen het aroma te Tsien te krijgen. Is het niet te krijgen, dan vervangen door kruiden als selderijzout, salie in poedervorm, thijm, peterselle of iets dergelijks. Dan zijn er de in talloze Chinese gerechten gebruikte bamboespruiten. Als men die niet in blikjes of gedroogd kan krijgen, kan er bloemkool of stukjes selderij voor gebruikt worden. Hoe dit zij, wij citeren nu nog voor U het gerecht „tien beste hapjes”, dat gemaakt kan worden uit:

1 kippelever, 60 gram ham, 60 gram kabeljauw, 1 kippeboutje (gekookt), 60 gram verse garnalen, 30 gram kreeft of krab, 1 eetlepel doperwtten, 2 jonge uitjes, 60 gram paddestoelen, 1 schijfje gemberwortel, 90 gram boter, reuzel of braadvet, 1 eetlepel soya of gist- of vleesextract, 2 eetlepels bouillon, zout en bloem.

De vlees- en groente-ingredienten moeten schoongemaakt en fijngehakt worden, voordat U ze gaat koken. Maak dan het vet erg heet en doe er de lever, de ham en de kabeljauw in; U laat het 4 à 5 minuten bakken. Voeg er de kip, garnalen, kreeft, erwten, uien, paddestoelen en gember bij en laat het nog 5 minuten bakken. Gooi er vervolgens de soyabonensaus, de bouillon en zout naar smaak in en bindt het met wat meel, dat met koud water tot een papje geroerd is. Laat alles nog een paar minuten doorkoken. Dien het dan met gekookte rijst en verschillende groenten op.

Een lezeres, die ons aanspoorde dit gerecht te vermelden, zegt dat men bijvoorbeeld de ham door varkensvlees vervangen kan, dat er nog wel een vleessoort bij kan en dat men vooral de gemberwortel en de soya niet vergeten moet (eventueel zelfs nog kruiden moet toevoegen) om er het typisch-Chinese smaakje aan te geven.

Het bevrijde deel van MIDDEN - JAVA

Het oorspronkelijk kleine gebied rondom de stad Semarang is uitgebreid en de zeggenschap van de Recomba-Midden-Java reikt momenteel van Demak tot voorbij Pekalongan naar het Zuiden tot Poerwokerto en Banjoemas.

Vooraf ten Zuiden van Semarang biedt het landschap een troosteloze aanblik. De bevolking werd gedwongen te evacueren, zodat de velden onbebouwd liggen en waar het gewas al te velde stond, thans onkruid welig tiert en de irrigatiekanalen onvoldoende water leveren of zelfs geheel zijn opgedroogd. Dorpen zijn ontvolkt en rondzwerfende benden maken de omgeving onveilig en veroorzaken onrust. Men vraagt zich af wat van de tienduizenden moet zijn geworden en hoe deze streek weer tot bloei kan komen.

Geheel anders is het beeld langs de weg tussen Semarang en Pekalongan, waar zeer veel padi staat. Het gewas ziet er prima uit, zodat de verwachting mag worden gekoesterd, dat zich hier geen voedselproblemen zullen voordoen. Overigens laat ook hier de veiligheid van lijf en goed veel te wensen over. De dicht bij de vlakke liggende heuvels en bergen zijn ideale schuilplaatsen voor terroriserende benden, die telkenmale naar de vlakke komen afdalen en trachten aanplantingen en huizen te vernielen. Vele duizenden tonnen suiker liggen in de desa's en worden reeds ter verkoop aangeboden. Ten tijde van het bezoek van de I.E.F.C.-suikercommissie aan deze streek, gaf de Republiek opdracht de suiker van de fabrieken weg te halen.

De situatie in de streek Poerwokerto Banjoemas is hoopgevend. Allerwege begint men medewerking te ondervinden bij de zo dringende wederopbouw van deze zo zwaar geteisterde plaatsen. De stand der voedselgewassen is gunstig.

Het Kroja-gebied, dat een oppervlakte van 20.000 ha. beslaat, wordt normaal bevoeid door het irrigatiewerk Gentas Sari. Door het wegvallen van elektrische energie is het irrigatiewerk, dat overigens intact is, thans buiten werking. Van het gebied is thans rond 16.000 ha. met Oost-moessonpadi beplant. Aan de te velde staande padi heeft het wegvallen van

de bevoeiing geen noemenswaardige schade aangericht, omdat het gewas grotendeels reeds aan het rijpen is. Bij Pates b.v. is de oogst reeds in volle gang. Over het algemeen wordt een goede oogst verwacht. Als teken van de snelheid waarmee de wederopbouw in Midden-Java is aangepakt, moge dienen, dat zeer binnenkort tussen Semarang en Weleri en Semarang en Demak de treinen weer zullen rijden.

Teneinde zo spoedig mogelijk aan de kolossale textielnood in de streek Poerwokerto Banjoemas tegemoet te komen en omdat het wegennet slecht is, werd 4 ton textiel vanuit de Semarang-voorraad ingevlogen. Dit is een kleine voorloper op de grote partijen, welke over zee te Tjilatjap worden aangevoerd. Van deze havenplaats wordt in snel tempo een N.I.G.I.E.O.-depôt gemaakt, van waaruit het achterland kan worden bediend. De werkersdistributie, waardoor aan hen die aan de wederopbouw medewerken, de gelegenheid wordt geboden voor hun salaris goederen te kopen, is te Tjilatjap en voor het achterland al ingezet. De copra-opkoop wordt georganiseerd. De olie-fabrieken zijn ernstig beschadigd, zodat de eerste tijd de copra niet ter plaatse zal kunnen worden verwerkt. De aanvoer van in de desa vervaardigde klapperolie op de pasar is voldoende, de prijs bedraagt 30 cent per bierfles.

De zoutbehoefte is groot. Een partij om in de eerste behoefte te voorzien, is reeds onderweg.

De gespaard gebleven goedang te Tjilatjap liggen vol met technische materialen, zodat lossing van nieuwe goederen ernstige moeilijkheden ondervindt.

In Poerbolinggo werden in de op het station aanwezige goederenwagens waardevolle machineriën van de Java Textiel Mij. (Tegal) aangetroffen.

Op de suikerfabriek „Kalibagor“, welke intact is, werd een voorraad van 1000 ton suiker aangetroffen, deels verpakt. Vrij grote voorraden, (ca. 150 ton) klappersuiker bevinden zich onder de bevolking.

De twee rijstpellerijen te Soekaradja zijn onbeschadigd. Een wordt echter electrisch gedreven, en inbedrijfstelling is dus voorlopig uitgesloten. De tweede hervat het bedrijf.

Het textielbedrijf te Poerbalingga is intact; stoffen en onbewerkte voorraden werden door de T.R.I. afgevoerd of vernietigd.

De rijstprijs bedraagt te Tjilatjap 25 cent. Ook andere artikelen liggen beneden de vastgestelde richtlijn-maximum prijzen.

Drie Japanners op Timor

Vier Timorezen waren op Timor midden September op zoek naar hun paarden, die al grazende waren afgedwaald. Na uren te hebben gezocht kwamen zij tegen 2 uur des middags op een verlaten ladang terecht, waar het onmiddellijk hun aandacht trok, dat het zich daar bevindende bouwvallige huisje bewoond was. De deur bleek met een hertenhuid te zijn dichtgemaakt. Op hun geroept of er iemand thuis was, kwamen drie Jappen te voorschijn, waarvan een met een revolver gewapend. Zij wilden weten wat de mannen zo ver uit de buurt uitvoerden. Na het verhaal, dat zij hun paarden zochten, werd een praatje gemaakt en vroeg een der vier of de Japanners geen trek in een gebraden kippetje hadden. Dat zou toch zeker na het langdurig diëet van gepofte djagoeng goed smaken. Dan moesten ze maar mee naar zijn woning gaan; hij zou vast een van zijn kornuiten vooruit zenden om extra lekker eten gereed te laten maken. In het Timorees kreeg een der paardenzoekers de opdracht niet om een lekker maal gereed te laten maken doch wel om de kepala kampong te waarschuwen en de bevolking te alarmeren. De drie anderen volgden met de Japanners. Tegen vijf uur ontmoetten zij de kepala kampong, vergezeld van vier man, waarvan twee met geweren gewapend. Het gezelschap bevond zich toen te Bonmoeti op ongeveer 30 km van de grens van Portugees Timor. De Jappen vertrouwden het zaakje niet langer en hielden halt. Er werd een vuurtje gestookt en djagoeng gepoft, waarbij beide partijen elkaar scherp in het oog hielden. Ondertussen kwamen er hoe langer hoe meer Timorezen opdagen. Plotseling sprong de met de revolver gewapende Jap op, zocht dekking achter een boom en loste vandaar een schot op een der Timorezen, die met zijn geweer in een kaim gewikkeld op de schouder, naast een op ongeveer zes meter afstand staande boom stond. Door zenuwachtigheid miste dit schot, waardoor de aangevallene tijd had zich achter de boom verdekt op te stellen. De tweede kogel drong in de boom. Hierna werden twee schoten afgegeven op de kepala kampong en zijn volgelingen, die zich vlug verspreidden om de Jappen te omsingelen. Een welgemikt schot legde de schietende Jap neer, welk lot spoedig door de twee anderen, die gewapend met parangs, zich rug aan rug hadden opgesteld, werd gedeeld.

In het Garoetse

Omgeven door een aantal vulkanen ligt in een dal het vroegere toeristencentrum Garoet. Van de steile hellingen die door een mosachtige schijn groen-geel tot grijs getint zijn; glooit het land terrasgewijze naar beneden. Tussen de groene rijstvelden stroomt het water helder door de sawah-dijkjes omhoog. Kampongs liggen als plukjes aan de voet verspreid. Komende uit de richting Bandoeng over Nagreg-pas langs diepe ravijnen en hoge bergwanden, biedt dit wijde landschap een indrukwekkende aanblik. Maar van nabij toont zich ten opzichte van deze vredige natuur een schrille tegenstelling. Rij aan rij liggen de fundamenten, waarop nog enkele afgebrokkelde muren staan. Daken zijn gedeeltelijk naar beneden gegleden, de pannen liggen verbrijzeld onder de smeulende betimmering. Deze ruïne is Garoet.

Onderdelen van de derde infanterie Brigade groep hebben zich gelegerd in enkele onbeschadigde huizen en barakken. 's Avonds vinden de jongens wat rust van de vermoeiende dag. Bij het schijnsel van een oliepit spelen zij kaart of staren in gedachten naar drijvende wolken langs de heldere maan. Hun overpeinzingen zijn maar van korte duur. Een paar nijldige schoten in de verte herinneren aan de werkelijkheid. Een rosse gloed aan de horizon wordt steeds sterker. Enkele sluipende figuren met benzinelappen gewikkeld in kapok, hebben succes gehad. Bewakingsdetachementen, speurend in het duister, vuren hun bren op plaatsen waar de vijand in het maanlicht zich bloot geeft aan het oog. Kleine posten bij de bruggen krijgen het in een omsingeling hard te verduren. Daar waar wij geen infanterie meer beschikbaar hebben, worden de wegen versperd met bommen, ondermijnd of grondig vernield.

Op deze wijze gelukt het hun om een bataljon in Tasikmalaja min of meer te isoleren. Door nachtelijke infiltraties van de Goentoer Brigade lijdt dit onderdeel naar verhouding de meeste verliezen. Maar als op een dag de fouragewagen naar Tjibatoe door automatische wapens wordt beschoten, heeft een ander bataljon weer drie doden te betreuren. Hoe lang moet het nog duren, voordat Djokja ophoudt haar legerbenden aan te moedigen in plaats van op loyale wijze de belofte „Staakt het vuren“ na te komen?

Ook het Nederlandse leger in Indië loopt op benzine, bestaat door benzine en verplaatst zich met benzine. De Leger Technische Dienst heeft overal haar voorraadwagens, ook voor olie, smeerolie en onderdelen. Sergeant Muller en soldaat Verhappen uit Roosendaal regelen met storewagen LTD 72 de uitgifte in een vooruitgeschoven post.

Terreur tegen Pasoendan

Twaalf leiders van de Partai Rakjat Pasoendan zijn volgens een opgave van de voorlichtingsdienst der P.R.P. in de periode van 10 tot 25 October vermoord in verschillende districten van het regentschap Krawang, terwijl 5 andere leiders zwaargewond zijn, 13 vermist en 32 ontvoerd. Omtrent het lot van deze laatste groep is niets bekend. Namens zesentwintig afdelingen en onderafdelingen van de P.R.P. is een verzoekschrift tot de luitenant-gouverneur-generaal gericht, waarin wordt gezegd dat in de districten Krawang, Tiikampek en Rengasdengklok in de afgelopen maand herhaaldelijk leden en leiders van de P.R.P. door resten van het republikeinse leger zijn gemolesteerd. Velen zijn vermoord, mishandeld of ontvoerd, terwijl talloze huizen in brand gestoken zijn. Rondom Rawamerta in het district Rengasdengklok, durven leiders van de Partai Pasoendan niet meer thuis te overnachten.

In de kampongs wordt een fluister-campagne gevoerd en gezegd dat de Nederlanders in November Indonesië zullen verlaten en dat thans reeds de leiders van de P.R.P. moeten worden vermoord. Als de Nederlanders weg zijn, zullen de leden volgen.

In het request wordt verzocht zo spoedig mogelijk in de gemelde streken maatregelen tot herstel van orde en rust te nemen. Verzocht wordt Raden Soedarna, thans assistent wedana van Tjengkareng, als wedana van Rengasdengklok aan te stellen, hetgeen bevorderlijk zal zijn voor de beteugeling der terreur. In een aan het request toegevoegde lijst worden de namen en woonplaatsen van vermoorde, mishandelde, ont-

Kok Van de Velde uit Aerdenhout stond bij de herdenking van het tweejarig bestaan van 1-5 R.I. te Poerwokerto in de olie-bollenkraam en de soldaten hadden zich over de olie-bollen niet te beklagen. Zij werden verkocht op een kermis, waarvan de hele opbrengst ten goede kwam aan 't V-Brigade-fonds ter ondersteuning van oorlogsinvaliden.

voerde en vermiste bestuursleden van de P.R.P. vermeld, terwijl voorts opgegeven wordt, dat meer dan honderd huizen van P.R.P. bestuursleden in de as gelegd zijn.

Chinees oordeel over Djokja

Een „Keng Po“-redacteur schrijft over de toestand in Djokja, dat daar wel rust heerst, doch dat het jammer is, dat het republikeinse bestuur niet bij machte is op te treden tegen onverantwoordelijke daden van personen of van groepen. Als voorbeeld diene het geval met consul New Shu Chun, die te Djokja een woning toegewezen heeft gekregen. Van 20 tot 28 October maakte de

heer New een reis door Oost-Java. Tijdens zijn afwezigheid werd zijn huis in gebruik genomen door 2 T.R.I. majoors, die beweerden van het Malangfront gekomen te zijn. Tevergeefs trachtte een Indonesisch verbindingsofficier de beide majoors te bewegen een ander huis te zoeken. Toen de heer New terugverwacht werd, werden de beide officieren tot tweemaal toe door minister-president Sjarifoeddin bevolen, de woning te ont-ruimen. Deze bevelen werden echter niet opgevolgd. Terwijl vernomen wordt, dat het tweede bevel gegeven werd „in naam van de minister van defensie“. Consul New was bij zijn terugkomst zeer teleurgesteld, vooral ook, omdat zijn documenten zich nog in het huis bevonden. Hij was gedwongen, zijn in-trek te nemen bij een landgenoot. Nog andere onaangenaamheden deden zich voor. De Chung Hua Tsung Hul van Djokja kreeg toestemming, het gebouw van de Yap Stichting in gebruik te nemen. De toestemming werd verleend door de gewestelijke defensieraad, die onder leiding staat van de sultan van Djokja. Toen de Chunghui het gebouw wilde gebruiken, was het reeds bezet door de Lasjkar Rakjat.

De vraag van een eenvoudig man

Een eenvoudig man, een Nederlander wiens naam om begrijpelijke redenen niet wordt genoemd, schrijft in het A.I.D. te Bandoeng deze — wij mogen zeggen: in zijn eenvoudig aangrijpende brief:

Mijn vrouw en drie kinderen van 5 tot 10 jaar worden nog steeds in Republikeins gebied vastgehouden. Mijn gezin heb ik van mijn internering 22 April 1942 af nog niet ontmoet. Kort geleden kreeg ik van het Rode Kruis te Semarang bericht, dat mijn gezin was ontvoerd met onbekende bestemming en dit even voordat onze troepen het plaatsje Salatiga binnen trokken. Ik vraag mij af: „Wat willen de Rep. leiders van mijn vrouw en kinderen?“ Mijn vrouw is nog jong en heeft een aantrekkelijk voorkomen. Mijn oudste dochtertje van 10 jaar kan doorgaan voor een meisje van 14 à 15 jaar. Zijn zij gijzelaars of zijn zij een speelbal van de Rep. leiders? ... of hebben die Leiders iets tegen mij, de vader van die kinderen? Ook vraag ik mij herhaaldelijk af, of de beschaving, ik bedoel het Instituut de „Verenigde Naties“, het ontvoeren van vrouwen en kinderen en het jarenlang vasthouden van deze — hulpeloze wezens niet alleen afkeurt, doch wel de macht bezit om die Rep. leiders te dwingen deze slachtoffers naar hun resp. familieleden te doen terug sturen?

Buitenlandse verloven voor Indische ambtenaren

In verband met het steeds heersende tekort aan geroutineerde werkkrachten in Indië, werd aan het Indische overheidsperoneel, behoudens in zeer bijzondere gevallen, alleen een buitenlands verlov verleend, indien een zodanig verlov tot herstel van gezondheid noodzakelijk werd geoordeeld. Buitenlandse verloven wegens langdurige dienst konden in 't algemeen alleen „op medische indicatie“ worden genoten. Geleidelijk doen zich echter steeds meer gevallen voor, waar-

INDISCH ALLERLEI

in het in 's Lands belang moet worden geacht, om aan een ambtenaar met het oog op een taak, welke hem in de nabije toekomst wacht en welke het niet mogelijk zal maken hem te vergunnen zijn dienst voor lange duur te onderbreken, toe te staan reeds thans van zijn aanspraak op buitenlands verlot wegens langdurige dienst gebruik te maken, gevallen, waarin het verlenen van een redelijke periode van rust thans niet doch in de toekomst wel tot moeilijkheden zou leiden en bovendien geen zekerheid aanwezig is, of zonder deze rustperiode de toekomstige taak naar behoren zal kunnen worden vervuld. Thans is besloten om in dergelijke gevallen de mogelijkheid tot het verlenen van een verlot wegens langdurige dienst wederom open te stellen. Het is de bedoeling, dat daarbij de uiterste beperking in acht zal worden genomen. Voorts zal het noodzakelijk zijn om aan de verlening van deze verloten de voorwaarde te verbinden, dat de betrokkenen zich bereid verklaren hun verlot desnoods voortijdig te beëindigen. Er wordt de aandacht op gevestigd, dat voor dienstplichtige ambtenaren de toestemming van de Legercommandant is vereist om het Land te mogen verlaten.

De Nederlandse commissie van overleg

Een bericht, dat in de Nederlandse pers minder aandacht verkreeg dan het verdiende, is de tijding omtrent de commissie, welke dr. van Mook heeft ingesteld. Terwijl men in Nederland nog aannam, dat namens de Nederlandse regering de ministers Neher en Jonkman, zomede de heer Steenberghe, naar Indië zouden gaan, bleek dr. Van Mook zelf reeds een commissie benoemd te hebben. Deze Indische commissie, zo werd gemeld, is bestemd om het „contactlichaam” te vormen met de Commissie van Goede Diensten (Australië, België, Amerika). Zij bestaat uit de heren R. Abdoel Kadir Widjoatmodjo, benoemd Directeur-Generaal van Algemene Zaken, die mede optreedt als vertegenwoordiger van de niet-republikeinse Indonesische groepen op Java. Jhr. H. F. L. K. van Vredenburg, chef der directie politieke zaken van het Departement van Buitenlandse Zaken, Dr. Ch. R. Soumokil, minister van Justitie van de staat Oost-Indonesië, Jhr. C. H. V. de Villeneuve, wnd. directeur van het Kabinet van de Lt. Gouverneur-Generaal, Pang. Kartanegara, wnd. voorzitter van de raad van zelfbestuurders van Kalimantan Timoer en Mr. T. Dzulkarnain, lid van de voorlopige raad van daerah istimewa Sumatra Timoer. Secretaris is Jhr. A. Th. Baud.

Nieuwe regeling van gezins- en duurtetoelagen

Bij besluit van de Lt. G.G. is het besluit „Tijdelijke duurt- en gezinstoelagering Overheidsdienaren 1947” buiten werking gesteld en vervangen door een nieuwe „Regionale duurt- en gezinstoelagering”, die geldt voor Borneo, Oost-Indonesië, Nieuw-Guinea, het gewest Riouw, Bangka en Billiton en de onder Nederlands-Indisch bestuur staande gebieden van Java, Madoera en Sumatra. De regeling geldt evenals de

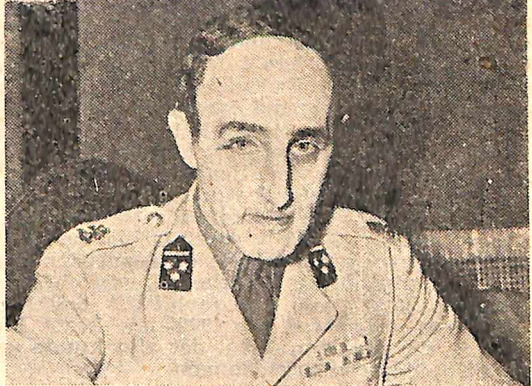
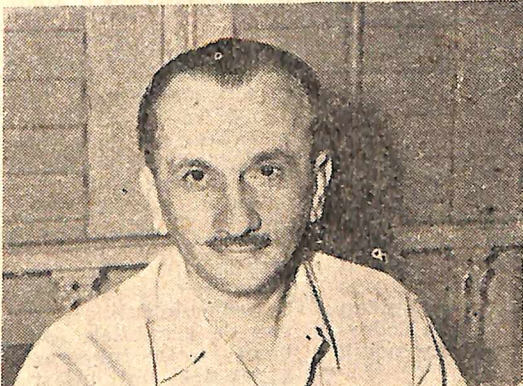
vroegere, voor burgerlijke ambtenaren in vaste en tijdelijke dienst, militairen en gemilitariseerden van het K.N.I.L. en zij die verder regelmatig inkomsten van overheidswege of officiële pensioenfondsden genieten. Zij gaat in werking met ingang van 1 Aug. voor het sedert 21 Juli '47 in algemene Overheidsdienst getreden personeel en met ingang van 1 December '47 voor het personeel dat op 21 Juli '47 reeds in 's Lands dienst was. Bepaald is dat hetgeen door het sedert 21 Juli '47 in algemene overheidsdienst getreden personeel meer is genoten, dan waarop deze nieuwe regeling aanspraak geeft, niet zal worden teruggevorderd.

Naar ons van bevoegde zijde ter verklaring nog werd megedeeld, is deze regeling ontworpen, nadat gebleken was dat door de openlegging van nieuwe gebieden op Java en Sumatra na het begin der politionele actie, de indexcijfers van de kosten voor levensonderhoud in de verschillende rayons te groot geworden waren om een uniforme toeslageregeling als vroeger bestond, te handhaven. Het thans onder gezag van de Ned.-Indische regering staande gebied, is ingedeeld in acht rayons, die elk een onderling verschillende schaal hebben.

De zaak tegen Mr. Duursma

De oud-voorzitter van de Landraad te Padang mr. Douwe Duursma, stond te Batavia terecht voor de temporaire krijgsraad, beschuldigd van hulpverlening aan de Japanse vijand. Hem werd ten laste gelegd, dat hij anderen heeft blootgesteld aan vervolgingsmaatregelen, vrijheidsberoving en veroordeling door de Japanse strafrechter.

Hij zou enige geheime organisaties, waaronder een Ambonense groep onder leiding van de sergeant Patinama, een groep politiepersoneel, onder leiding van de hoofdposthuiscommandant Kilis en een derde groep onder leiding van de directeur van gemeentewerken W. van der Torren, aan de Japanners verraden hebben. Deze groepen waren gevormd om bij eventuele landingen van de geallieerde legers aan deze strijdkrachten hulp te kunnen bieden en de landingen te kunnen vergemakkelijken. Zij stonden onder leiding van de commissaris van politie W. van Dijk, die in de tijd, dat het verraad gepleegd moet zijn, samen met mr. Duursma geïnterneerd was in de sociëteit „De Eendracht”. Zij moesten daar samen de Japanners bedienen en Van Dijk zou, omdat het onvermijdelijk was dat hij iets zou merken van het ondergrondse werk van Van Dijk, Duursma in vertrouwen genomen hebben. Waarop Duursma aan de Japanners inlichtingen zou hebben verstrekt, die leidden tot het vinden van een revolver van Van Dijk, schetstekeningen en een werkschema van de verschillende complotten in de tuin van de sociëteit. Buiten W. van Dijk, Patinama, W. van der Torren en Kilis werden ook L. Brouwer, Hukom, J. H. Monti en Waliwoengko door de Kenpei Tai gearresteerd. Bovendien werd zekere Tojohr meerdere malen door de Kempei Tai verhoord in verband met deze zaak. De arrestanten werden overgebracht naar Singapore, waar zij allen, behalve Monti en Waliwoengko, die tot 10 jaar gevangenisstraf kregen, door een Japanse rechtbank ter dood veroordeeld werden. Het vonnis werd kort daarop voltrokken.

Mr K. Verboeket, Algemeen Secretaris, Ir C. A. Warners, directeur van Verkeer en Waterstaat, de heer Thio Thiam Tjong, adviseur voor Chinese Zaken, prof. dr P. W. van Wulfsten Palthe, voorzitter van de Medische Coördinatieraad.

OOST-JAVA een glimp van hoop

Volgens de ervaringen van verscheidene bezoekers, die de laatste tijd over Java gereisd hebben, steekt de situatie in de zgn. Oosthoek, d.w.z. het gebied ten Oosten van het Tenggeren-Smeroegebergte, gunstig af bij andere streken.

De Oosthoek is steeds een van de vruchtbaarste streken van Java geweest; het is een merkwaardig gebied met hoge bergcomplexen en daartussen gelegen valleien en vlakten. Suiker-, koffie-, rubber-, copra- en kapokcultures waren er tot hoge bloei gekomen en nog kort voor de oorlog heeft men er uitgestrekte terreinen, die eertijds wegens hun ondoordringbaarheid niet eens in kaart waren gebracht, gecultiveerd en bewoonbaar gemaakt. De Oosthoek, het land van de suiker, waar zich o.m. de grootste en modernste onderneming Djatiroto met een bebouwde oppervlakte van 7000 ha bevindt, toont alle tekenen van een vooroorlogse zeer grote welvaart.

Men mag constateren, dat het productie-apparaat in dit gebied, waaronder we willen rekenen zowel het prachtige spoorweg- en wegenstelsel als de cultures en ondernemingsapparaturen, gedurende de bezettingstijd vrij goed in tact zijn gebleven.

Daarbij moet dan stilzwijgend in aanmerking worden genomen de algemene stilstand, welke tijdens de oorlog plaats had. Er was echter weinig vernield, weinig weggevoerd uit dit gebied en op basis van de zeer goede toestand, waarin het economisch apparaat voor de oorlog verkeerde, heeft men ondanks het wegvallen van de topleiding de bedrijven lopende kunnen houden, natuurlijk met inbegrip van een grotere slijtage en een veel lagere productie, dan bij normaal beheer mogelijk zou zijn geweest. Ook na de twee jaar republikeins beheer, aldus is ons gezegd, was het apparaat over het algemeen nog in tact, „freewheelde” het door. Alleen, er kwam niets uit. Een typisch verschijnsel voor alle republikeins bestuur.

We hebben daarna in Juli en Augustus de zogenaamde politionele actie gekregen, het optreden van de Nederlandse troepen over geheel Java en Sumatra, dat orde en rust en het teruggeven van eigendommen aan de rechtmatige eigenaars moest verzekeren. Hierbij was het hele omvangrijke gebied van Oost Java aan onze modern bewapende Mariniersbrigade toebedeeld. De Mariniers hebben opnieuw getoond, dat het vele geld, dat aan hun Brigade is ten koste gelegd, goed besteed is geweest. In 1½ dag tijd waren door een verrassend snelle actie alle strategische punten bezet en was een afsluiting tot stand gekomen, waardoor praktisch gesproken Oost Java verder als een zelfstandig en van Djocja gescheiden gebied kon beschouwd worden. De tegenstand van republikeinse zijde was minimaal; de desorganisatie en demoralisatie van T.R.I. en andere eenheden volledig. Eens te meer is hiermee aangetoond, wat door een handjevol goed geleide en doortastende mensen in dit land van onbegrensde mogelijkheden verricht kan worden. Volegens moderne begrippen van mobiliteit hebben enkele duizenden Mariniers een gebied van 13000 km² bezet. En daarmee is Nederland in dit deel van Java, dat zijn kunde en blik zo zeer nodig heeft, opnieuw doorgedrongen.

Wat is de situatie, die sinds de order van de Veiligheidsraad ontstaan is? Als elders trad een periode van onzekerheid in. De Mariniers zijn typische stoottroepen; de consolidatie en reorganisatie van een gebied was een taak, waarvoor zij aanvankelijk niet waren bedoeld. De republikeinse bestuursorganen, door het volkomen verrassende gebeuren ten enenmale uit het veld geslagen, verzamelden na de order „Staakt het vuren” enige moed en bleven twijfelachtig, inzake samenwerking, mede uit onzekerheid, wat hun te wachten zou staan als die Hollanders toch eens niet blijvend mochten zijn gekomen.

Een belangrijk punt was voorts, dat na vijf jaar Japanse en republikeinse propaganda een ontstellende indruk bij het overgrote deel van de bevolking was gevestigd over wat haar te wachten zou staan als de Hollanders terug kwamen. Men rekende in het binnenland zonder meer op massamoord, verkrachting, ontvoering en beroving. Men kan zich de invloed, die deze propaganda heeft gehad, niet krachtig genoeg voorstellen. Toen de schellen van de ogen vielen, had dit niet dadelijk een opluchting, maar opnieuw een grote onzekerheid, een nu helemaal niet meer weten, waar men aan toe was, ten gevolge. Dit

uite zich o.m. in overdreven Japanse onderdanigheid, in buitensporige juichkreten, in allerlei angstdemonstraties en natuurlijk, een nationaal kwaad, in rampokken en actie tegen Chinezen.

Wat de troepen van de republiek betreft, mag geconstateerd worden, dat deze in Oost Java niet meer aan bod zijn gekomen. Wel hebben de Mariniers in de volgende periode te maken gekregen met een groot aantal rondzwerfende en terreur uitoefenende benden, soms 30 à 40 man, soms 100 tot 200 man sterk.

De republiek had van tevoren de guerilla aangekondigd en een meedogenloze toepassing van de verschroeide-aardepolitiek. Ten aanzien van de laatste heeft men volkomen gefaald. Het aantal vernielde ondernemingen en kunstwerken is in Oost Java, in tegenstelling blijkbaar tot andere gebieden, zeer gering gebleven. Wel waren op talrijke plaatsen voorbereidingen getroffen om fabrieken op te blazen of in brand te steken. Maar het snelle optreden van de Mariniers gedurende de eerste dagen en een doortastende patrouillegang hebben het meeste voorkomen. Overal in het gebied werden kleine Mariniers-detachementen gelegerd. Tijdens de weken van onzekerheid, ten gevolge van het „Staakt het vuren”, heeft men daarop een herleving gekregen van de activiteit van benden. Voor het slagen van een guerilla-oorlog zijn twee factoren nodig, ten eerste dat de guerilla-troepen steunen op de sympathie en onzichtbare steun van de bevolking; in de tweede plaats, dat zij richtlijnen ontvangen van een enigermate centrale leiding. Van het tweede zijn aanvankelijk in het gebied van Oost Java enige tekenen te bespeuren geweest. In de loop der weken is echter, ook in dit opzicht, het onvoldoende gezag en gebrek aan organisatie-vermogen van de republiek steeds duidelijk geworden.

Zeer belangrijk werk is gedurende deze maanden verricht door de Veiligheidsdienst van de Mariniersbrigade, die in talrijke detachementen over Oost Java verspreid, zich bezig houdt met het opsporen van verdachte of subversieve elementen, het leggen van contacten met de bevolking en plaatselijke autoriteiten, het verzamelen van gegevens over vijandige concentraties. Een schat van inlichtingen werd hierdoor ontvangen, waardoor tijdig maatregelen konden worden genomen.

Maar het belangrijkste van alles was de vraag: hoe staat de bevolking, de miljoenenmassa (Oost Java naar schatting 12 miljoen zielen) tegenover ons? In dit opzicht is de fabel van de republiek thans wel verstoord. Geleidelijk aan begint de bevolking uit de bedwelmeling van de propaganda te ontwaken. De Nederlanders zijn geen moordenaars, rovers en verkrachters. Zij brachten, waar zij dat konden, orde en veiligheid. Zij vorderen de goederen van de tanih niet; zij eisen geen dwangarbeid. Zij zijn niet zwak, maar beschikken over moderne wapens en een grote gedisciplineerdheid. Onze troepen en hun gedrag zijn waarschijnlijk de best denkbare tegenpropaganda tegenover het Japanse leugenapparaat geweest. In Oost Java begint geleidelijk aan het besef veld te winnen, dat het gezag van de republiek van Djocja althans voor dit gebied van de baan is. De inheemse bestuursautoriteiten, hoewel voor een groot deel nationalistisch gezind, voelen zich vrij; ook onder hen wint het begrip voor de realiteit veld.

Steeds duidelijker wordt het, dat de bevolking niet op de hand van de benden is, die in naam der republiek of op eigen gezag ageren. Op verscheidene plaatsen werden in de dessa's door de loerah's kampongwachten ingesteld, om zich de benden van het lijf te houden. Steeds meer inlichtingen worden over verblijfplaatsen van onrustige elementen ontvangen; ja, herhaaldelijk worden zij gevangen door de kamponghoofden aangebracht. Waarschuwingen omtrent mijnen en bommen komen in toenemende mate binnen en zelfs zijn op sommige punten versperringen, welke waren aangebracht, door de bevolking op eigen initiatief opgeruimd. In elk opzicht wordt de revolutie, die in het vaarwater volgt van de Japanse terreur, teruggedrongen en uit het feit, dat een zo belangrijk deel van het productie-apparaat onder de stormen des tijds intact is gebleven, is een gematigd optimisme gewettigd. Nederland heeft met zijn Mariniers in het rijke Oost Java de beste zendelingen gehad, die het zich kon wensen. Het hoeft zich over deze militaire actie in geen enkel opzicht te schamen. Maar er is meer nodig en snel. Men zie het de in lompen gehulde bevolking aan.

Maj. D. KOEKEBAKKER

N
W O
Z

HET VERRE OOSTEN

An het voormalige Brits-Indië, thans uiteengevallen tot India (Hindoestan) en Pakistan, voltrekt zich het noodlottig gevolg van het voortijdig abandonneren van hun taak door de Engelsen. De vrijheid gaat in het rood gekleed. Voor de vierhonderd miljoen Indiërs draagt zij bloed en tranen. Dood en hongersnood. Haat en tweedracht. Rassenhaat en godsdiensthaat. Een half jaar vrijheid liet in India méér mensen door geweldpleging sterven, dan door geweld stierven tijdens anderhalve eeuw van Brits bestuur.

Men kan van de gehele tragedie, die zich uitstrekt over het geweldige gebied van India — een treurspel met ongetelde miljoenen spelers — het scherpste beeld verkrijgen, wanneer men de aandacht telkens op één kleine episode richt. Van zo een episode vertelde Sydney Smith in de „Daily Express”. Hij was, al zwerfend, in Kashmir gekomen en daar werd hij ingehaald door de burgeroorlog. Kashmir is een paradijs van India. Sneeuwbergen omringen een hoog en koel en vruchtbaar land. Een gelukkig land, waarvan Sir Hari Singh de maharadja is. Een gelukkig land was Kashmir, toen de Britse troepen nog hun wacht betrokken hielden in de Noord-Westelijke Grensprovincies. Die oude wacht der Britse troepen aan de grimmige berggrens tussen India en Afghanistan. Die oude wacht, door Kipling's heldenverhalen vereeuwigd. Maar niet langer zijn de bergforten en de eenzame garnizoenen aan India's gevaarlijke Noord-West-grens door Engelse troepen bezet. En op het rijke Kashmir vielen de grensstammen aan. De Mahsouds en andere wilde Pathan-stammen kwamen uit hun kale bergen en de troepen van Kashmir moesten op vele plaatsen terugwijken. Zelfs de hoofdstad werd ernstig bedreigd.

Ver daar buiten ligt Baramula. Een klein Indisch stadje met een klooster, dat tevens hospitaal en school was. Het College of St. Joseph, Baramula. En daar was toevallig ook die Sydney Smith. Op dat stadje en dat klooster stortten zich de wilde mannen van de Mahsoud-stam. Gillend, tierend en schietend drongen zij binnen. Rovend en plunderend. En moordend. Want nauwelijks waren zij het klooster St. Joseph binnengedrongen, of zij hadden zes mensen gedood, waaronder de Engelse kolonel Dykes en zijn echtgenote, en de Moeder van het klooster, de Spaanse Teresalina. Een tijdruimte van enkele seconden spaarde, na die zes moorden, de anderen voor de dood. Want in die seconde liet zich een der „officieren” van de rovers gelden, een Afridi die als kind zelf in een klooster was opgevoed. En deze Saurab Hyat had gezag genoeg om de anderen te doen sparen. Zij werden bijeengedreven in het kleine ziekenhuis.

En daar waren zij bijeen. Eerst werden vijf van de doden begraven. Het lichaam van mevrouw Dykes, die eerst was weggevoerd, kon niet gevonden worden. Het was een vreemd gezelschap. Twee Engelse priesters uit Yorkshire, Fathers George Shanks en Gerard Mallett. Drie kinderen van het vermoorde echtpaar Dykes. Twintig kinderen van Indiërs. Twee Engelse vrouwen. Zeven Hindoe- en Sikh-families. Een aantal Indische Christenen. En dertien Franciscanessen. Die kwamen uit vele landen. Uit Engeland, Nederland, Spanje, Italië, Frankrijk, Portugal... En Kaushalya, een jong en mooi Hindoedansmeisje uit de straten van Bombay. En een kleine werkster, Shivu, met tien kinderen. Dat hele gezelschap zat opgesloten in het hospitaal. Men deelde de geringe ruimte, de schaarse

rijst en alle angsten. Men deelde het gevaar, de vrees en de wanhoop. Tien dagen lang. De eerste nachten drongen soms Pathans binnen, die naar vrouwen zochten. Maar men had het haar van alle vrouwen afgeknipt en hen in mannenkleren gestoken. Grommend gingen de Pathans dan heen. Buiten klonk dag en nacht het tragisch geluid van een stad, die overgeleverd is aan plunderende bendes. Al spoedig kwamen de Pathans gewonden brengen. Midden tussen de opeengepakte mensen in het hospitaaltje werden die dan behandeld. Door de nonnen en door een Indo-Europese vrouwelijke dokter, Greta Barretto, wiens eigen man door de bandieten was doodgeschoten en in haar armen was gestorven. De wilde Pathans waren ongelofelijke patiënten. Zij werden zonder verdoving geopereerd, doch zij gaven geen geluid. Zij vertrokken geen spier. Toen dr. Greta Barretto aan zo'n Pathan, wien zij een kogel diep uit zijn arm gesneden had, vroeg of hij geen last van de pijn had, antwoordde hij: „neen, ik eet rauw vlees”. En toen zijn arm verbonden was sloeg hij zijn geweer over de schouder, stal het operatiemes en verdween.

Er waren lichtere momenten. Er stond ergens een oude piano en daar zong men bij. Mannen en vrouwen en kinderen van tien landaarden zongen „Tipperary” en „Lily of the Laguna”. En er was een kleine Pathan-jongen van twaalf jaar, die met de rovers was meegekomen. Hij vatte een grote vriendschap op voor Father Shanks, volgde hem als een hondje. Op een dag verdween hij de stad in en kwam terug met een pakje sigaretten als buit. Op een andere dag drong een bende Pathans binnen en eiste de vrouwen op. Father Shanks hield hen twintig minuten aan de praat, tot zij woedend heengingen. En daarna begonnen de bombardementen. De legerleiding van Pakistan had ontdekt, dat het klooster het hoofdkwartier van de Pathans was en nu stuurde zij geregeld Spitfires en Tempests, die bombardeerden en mitrailleurden. Op de achtste dag sloegen de bommen overal in en men zocht een toewlucht in schuren in de tuin. Tijdens de raids zaten de nonnen midden tussen de angstige kinderen, kalm en niet-verschrikt en op de tiende dag, toen de geluiden uit de half-verwoeste en geheel-geplunderde stad steeds wilder werden en de vliegtuigen schietend vlak langs de grond scheerden, was de nood het hoogst gestegen. Elk ogenblik verwachtte men dat de wilde Pathans, woedend omdat hun tegenstanders naderden en verschrikt door de luchtbombardementen, zouden binnendringen en dat het einde voor allen de dood zou zijn. Maar de redding kwam. Een majoor van het leger van Pakistan kwam met een convooi van vrachtauto's en genoeg militairen, om het inmiddels vernielde klooster te ontzetten.

Een episode. Eén uit duizenden. Uit honderdduizenden. Overal in dit India en in dit Pakistan, waar Hindoes en Mohammedanen elkaar zo bitter haten, worden mensen overvallen, weggesleept en gedood, worden bezittingen geroofd, vrouwen meegevoerd en huizen in brand gestoken. En de wanorde neemt toe. En de haat. En het aantal doden, de verwoesting, de verwildering, de achteruitgang. Vrijheid, zegt men, wordt in bloed betaald. Maar de volken van India genoten, vóór zij deze onafhankelijkheid verwierven, méér vrijheid dan thans. Vrijheid namelijk van vrees, van plundering, van onrecht. Met de prijs van DIE vrijheden hebben zij de nieuwe te betalen. Met onrecht. Met verwoesting. Met bloed en tranen.

Als St. Nicolaasgeschenk de Oost en West-kalender 1948 zie blz. 18

VESTIGING in SURINAME?

Wij willen hier nagaan of het voor Nederlandse gezinnen aanbeveling verdient naar Suriname te immigreren om zich daar blijvend te vestigen. Naar de natuurlijke gesteldheid is het land te verdelen in 3 gebieden. Van de kust naar het zuiden gaande krijgt men eerst de lage alluviale kuststrook ter breedte van 15 tot 60 km. Deze bestaat grotendeels uit zware, vruchtbare klei, gelegen beneden hoogwaterpeil der riveren. Tot nu toe heeft het landbouwbedrijf zich uitsluitend tot deze zône beperkt, waartoe zoals vanzelf spreekt het land ingedijkt en op lozing gebracht moest worden. Op de aldus gevormde polders zijn de bekende plantages aangelegd, tegenwoordig deels verlaten deels nog in cultuur. Ook bevinden zich binnen deze zône de hoofdstad en de andere min of meer belangrijke plaatsjes. Verder naar het zuiden volgt een strook van 15 tot 40 km breedte, de z.g.n. Savannagordel, een continentaal aluvium met armere bodem. Deze zône heeft de laatste decennia aan belangrijkheid gewonnen door de ontginning van bauxietafzettingen, waardoor bedrijven met kleine bevolkingscentra ontstonden. Hoewel dit gebied als gezegd weinig vruchtbaar is willen sommige gewassen er wel groeien, vooral als er kunstmatig voor een bouwkuin gezorgd wordt (groene bemesting). Men mist in dit opzicht evenwel zo goed als alle ervaring, terwijl ook de verbindingen met de kustplaatsen veel te wensen overlaten.

Het gebrek aan ervaring op landbouwkundig gebied met betrekking tot de beide laatste zônes en de moeilijke verbindingen met het kustland, schakelen deze streken onmiddellijk uit voor immigratiemogelijkheden en plannen in dit opzicht, soms met veel ophef aangekondigd, moeten ten sterkste worden afgekeurd en duiden of op een misdadig tekort aan kennis van de leiders of initiatiefnemers of wel op een misdadige zucht naar winstbejag van deze lieden, als ze beginnen met de liefhebbers zekere bedragen te laten storten.

Men gelieve het vorenstaande niet verkeerd te verstaan. Het is best mogelijk, dat in een verdere toekomst de beide zônes voor vestiging van Nederlandse immigranten in aanmerking komen, maar vooreerst is en door de geïsoleerde ligging en door gebrek aan ondervinding in zo velerlei opzicht een nederzetting op de betreffende terreinen zeer riskant.

Blijft dus over de kustzône. Het klimaat is daar tropisch-warm, maar de warmte wordt er veelvuldig getemperd door frisse zeewinden en ook de nachten brengen in de regel nogal wat afkoeling. Er valt een behoorlijke hoeveelheid regen. De Europeaan kan er zeer goed aarden, al zal hij in de aanvang ervoor moeten waken niet te lang achtereen in de zôn te werken en op het heetst van de dag zo mogelijk geen arbeid buitenshuis te verrichten. Specifieke tropen-ziekten komen er zoals vanzelf spreekt voor, maar gelet op de huidige kennis, die men omtrent die ziekten heeft en de moderne inzichten met betrekking tot de hygiëne, vormen ze geen gevaar meer voor de kolonist. De gemeenschap in Suriname is klein, de industrie en nijverheid zijn er nog weinig ontwikkeld. Daarin is dus geen plaats voor de kolonist al zal een enkeling er wel eens in slagen. Zodat de Nederlandse kolonist het in hoofdzaak zal moeten zoeken in het landbouwbedrijf. Tot voor kort kende men in Suriname in hoofdzaak 3 vormen van landbouwbedrijf: 1. Het grootbedrijf op de plantages met behulp van aangevoerde werkkrachten; 2. Het kleinbedrijf op daartoe verkavelde plantages of voor eigen risico aangelegde grondjes en 3. Het vee-annex groenteteeltbedrijf rond Paramaribo.

Het kleinbedrijf komt voor de Nederlandse kolonist niet in aanmerking. Zijn levensstandaard zou te veel omlaag moeten

om het aantrekkelijk te maken, hetgeen ook in zekere mate geldt voor het veeteeltbedrijf bij de hoofdstad, waarin zich niettemin een klein aantal afstammelingen der boeren van de mislukte kolonisatie in 1843 staande houden.

Het grootbedrijf heeft met ernstige moeilijkheden te kampen door gebrek aan arbeiders, die in de oorlogsjaren van de plantages weggetrokken en nog niet zijn vervangen. Ook ziekten in de cultures deden het nodige kwaad. Maar men heeft een aanplant van citrusvruchten (sinaasappels en grapefruit) weten te behouden, die met nieuwe ziekteresistente en zwaar producerende cacaovariëteiten het grootbedrijf weder een betere toekomst in uitzicht stelt als men in zake het arbeidersvraagstuk maar tot een oplossing weet te komen.

Er liggen tal van plantages braak, die dus in zekere zin cultuurklaar zijn. Ik kan mij de mogelijkheid indenken, dat tien of meer Nederlandse gezinnen te zamen zo'n plantage in bezit weten te krijgen en in staat zijn met een minimum aan gehuurde werkkrachten de plantage in cultuur te brengen met de hogergenoemde gewassen, waar bij tevens de nodige aandacht wordt geschonken aan de vee- en kippenteelt. Maar alleen zeer flinke lieden, die niet opzien tegen voortdurende zelfwerkzaamheid, waarbij veel en zware handenarbeid hun deel zal zijn, en daarbij beschikken over een kapitaal van 15 à 20 duizend gulden voor aankoop van de plantage, inrichting en onderhoud voor de eerste jaren, hebben kans van slagen. Want de aanleg van de plantages en de aard van de cultures is zodanig, dat men weinig met mechanische middelen kan bereiken. Wij voor ons geven daarom voor de Nederlandse kolonist, die nog aan het tropen-klimaat moet wennen, meer de voorkeur aan een moderne vorm van landbouw, waarbij de zware arbeid in hoofdzaak door machines wordt verricht. Wij hebben hier het oog op het mechanisch rijstbedrijf, liefst te combineren met droge nevencultures, een bedrijf, dat dank zij de toewijding der heren van Dijk de laatste 15 jaren v.n. in het district Nickerie tot ontwikkeling is gekomen. Natuurlijk zal de kolonist ook in dit bedrijf flink moeten werken, maar de arbeid is minder zwaar voor hem, daar hij veelal zal bestaan uit bediening der diverse landbouwmachines. Wel ligt de grond hier niet plantklaar voor het bedrijf, het terrein moet n.l. eerst ingepolderd worden. Het eist dus meer voorbereiding dan het op de plantage te stichten bedrijf, waar tegenover staat dat de bodem beter is en men bij de aanleg rekening kan houden met een zo economisch mogelijke indeling der velden met het oog op de machinale bewerking. Het is hier niet de plaats om dieper op dit moderne bedrijf in te gaan. Die er meer van wil weten raadplege het in 1940 verschenen werkje van de hand van den heer H. N. van Dijk „Mechanische Rijstcultuur” en het onlangs uitgegeven en in druk verschenen rapport van de heer L. J. Dijkhuis „Moderne Landbouw in Suriname”. Hoe het ook zij en op welke bedrijfsvorm de keuze der kolonisten ook valt, de voorbereiding en organisatie der kolonisatieplannen moet met kennis van zaken geschieden, terwijl bij de uitvoering uiterst deskundige leiding niet kan worden ontbeerd. Men spiegele zich aan de mislukking van de boerenkolonisatie tussen de jaren 1840 en '50, waarbij de voorbereiding en leiding alles te wensen lieten. De liefhebbers dienen zich tevens groepsgewijze te organiseren aangezien er in vele opzichten nauw aaneengesloten en coöperatief gewerkt moet worden. Men sluite zich aan bij reeds bestaande verenigingen, die het vertrouwen van de Nederlandse regering en het Surinaams bestuur hebben. Want zonder steun en hulp van regeringswege zijn de plannen niet voor verwezelijking vatbaar.

J. BOONACKER

KRONIEK

van

CURAÇAO

Gouverneur

Dr. P. A. Kasteel is wat langer in Nederland gebleven dan oorspronkelijk het plan leek te zijn. Naar aanleiding van dit feit dook het gerucht op, dat hij niet naar Curaçao zou terugkeren en hier te lande bleef in afwachting van een nieuwe functie. Dit gerucht is in de Nieuwe Courant met klem tegengesproken. Het Haagse blad dat goed geïnformeerd pleegt te zijn, deelde mede, dat 's Gouverneurs langer-dan-verwacht verblijf in Nederland, samenhang met het dollarprobleem, dat zowel hier te lande als met de Bank of England te Londen besproken moet worden. Gouverneur Kasteel gaat in ieder geval naar Curaçao terug, zo wist de Nieuwe Courant mede te delen en het blad voegt er de wens aan toe dat de Gouverneur zijn zetel in het Fort Amsterdam zal blijven bezetten totdat de staatkundige hervormingen die in de Nederlandse Antillen hun beslag zullen moeten krijgen, inderdaad zijn doorgevoerd.

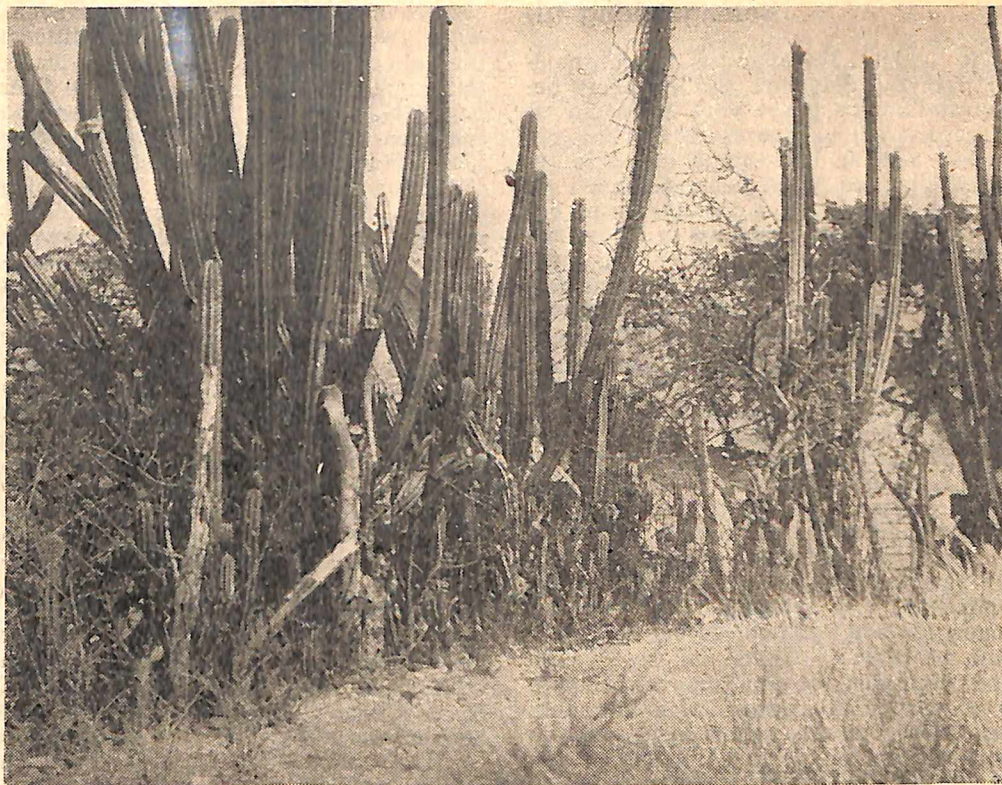
Bonaire

Het weekblad „CURAÇAO” wijdt een kort doch interessant artikel aan de situatie van Bonaire

De bevolking van Bonaire vermindert langzaam maar gestaag. De mannen zoeken werk op Curaçao of Aruba en wanneer het gescheiden leven van de familie begint te verdrieten, verhuizen vrouw en kinderen eveneens. Dit laatste nog wel niet in grote mate, want men is aan Bonaire gehecht, de woonhuizen op Curaçao en Aruba zijn schaars en de goede lucht van Bonaire is daar niet te vinden. Gezeten families verhuizen naar Curaçao terwille van het onderwijs van de kinderen. Muskussen en de Brots zijn er reeds lang niet meer. Hellmunds, Craane's, Harts, St. Jago's zijn er bijna niet meer. Pogingen om Bonaire in de welvaart van de andere eilanden actief te doen delen mislukken gewoonlijk, omdat er zoveel onnodige moeilijkheden zijn. Een meubelindustrie, zij het groot of klein, komt niet tot stand, omdat elektrische kracht ontbreekt. Stromend water ontbreekt eveneens en wat is een land zonder electriciteit en water?

Dividivi-teelt gaat achteruit omdat de geiten de jonge boompjes vernielen. In aloë wordt geknoeid, omdat Gouvernementstoezicht ontbreekt. De landbouw gaat tamelijk goed, maar drijft op de hoge prijzen van geitenvlees. Visserij gaat goed, omdat de visprijzen lonend zijn, maar wordt slechts door een beperkt aantal mensen beoefend. Dalen de prijzen, dan krijgen wij de karige toestand van vóór de oorlog weer terug.

„CURAÇAO” wijst op de mogelijkheid van tourisme naar Bonaire, dat immers een even schoon als vredig eiland is. Men zou er ook aan kreeften en schild-

Cactussen op Curaçao – prikkelig symbool van de doornige problemen, die inzake de West zijn op te lossen.

paddenteelt kunnen verdienen, doch deze mogelijkheid is ten enenmale verwaarloosd.

Journalistiek

Dat er op journalistiek gebied soms nog aartsvaderlijke toestanden aan de dag treden op Curaçao blijkt uit deze aankondiging in het gelijknamige weekblad: „aan-onze lezers! wegens afwezigheid van de Redactie zal tot onze spijt ons blad met enige vertraging, mogelijk afstel, verschijnen”.

Haven

De Kamer van Koophandel en Nijverheid te Curaçao had eind 1945 een Commissie ter bestudering van het havenvraagstuk op Curaçao ingesteld. Op de Curaçaose begroting voor het jaar 1948 is een eerste termijn voor de modernisering van deze haven uitgetrokken, die door de Staten van Curaçao goedgekeurd werd. Bovendien heeft dit college daarna herhaalde malen aangedrongen dit project met kracht aan te pakken, wat in de praktijk ook gebeurt. Toen Ir Jhr. J. van Heemskerck van Beest, Directeur van Publieke Werken te Amsterdam, enige maanden geleden op Curaçao was, in verband met een uit te brengen advies over de nieuwe haven van Aruba, is deze gelegenheid ook aangegrepen om zijn zienswijze in de nieuwe havenplannen van Curaçao te horen. Korte tijd geleden kwam het Departement van Openbare Werken gereed met een voorlopig rapport, dat enige schetsplannen bevatte. Deze plannen zijn in een vergadering van de Havencommissie uitvoerig besproken, waarbij de vergadering zich unaniem uitsprak voor het plan tot het bouwen van een havencomplex aan de Oostzijde van het Schottegat. Dit complex bevat o.a. verschillende pieren. De Commissie kwam het verder gewenst voor, de leden die bij de uitvoering van het plan betrokken zullen zijn, enige

havens in de omtrek te laten bestuderen. Om deze reden zijn de heren Ir. J. F. Grootte, Directeur van Openbare Werken, Ir. J. C. Dudok, ingenieur bij voornoemd Departement en M. C. Cadières, havenmeester, een korte studieronde gaan ondernemen langs Carthageña, Pte. Limon en Cristobal, terwijl indien mogelijk, per vliegtuig of anderszins nog een paar andere havens in de buurt van genoemde steden in ogeschouw zouden worden genomen, zoals die van Barranquilla en Bilbao.

Belangstelling (I)

Op allerlei gebied begint de belangstelling voor West Indië aan het licht te treden. Dit werd eens te meer duidelijk toen de heer R. (Rudi) van Lier, Doctorandus in de letteren, Curaçao onlangs bezocht en aan de redactie van „Beurs en Nieuwsberichten” een ander vertelde van zijn plannen. De Heer van Lier is bestemd bijzonder hoogleraar te Leiden te worden, ten einde onderwijs te geven in de sociologie en de volkenkunde van West Indië. De heer van Lier, die geboortig is uit Suriname heeft voor zich zelf een studieplan ontworpen om met name Nederlands W. Indië grondig te leren kennen, althans in economisch, volkenkundig en sociaal opzicht. „Wat Suriname betreft”, aldus de heer v. Lier, „zou ik aan een onderzoek van drie jaar voldoende hebben, mits ik daar aan één stuk zou kunnen vertoeven. Wat echter onmogelijk is. Mijn plan is nu jaarlijks een tijd W. Indië te bezoeken om aldus bij stukjes en beetjes mijn wetenschappelijke studies te voltooien. De kans bestaat, dat voor mij andere mensen zullen gaan. Ten aanzien van Suriname zou een dergelijke methode tien tot twaalf jaar vergen. Uiteraard dragen de onderhavige onderzoekingen een zuiver wetenschappelijk karakter, al behoren studies van de politiek uiteraard ook tot ons terrein”.

Belangstelling (II)

De (enige) Nederlandse filmjournalfabriek, Polygoon Profilti heeft belangstelling op gevat voor Suriname en Curaçao. Wij hebben reeds melding gemaakt van de film-équipe die deze fabriek naar de West heeft gezonden en die daar reeds enige maanden aan het werk is. Bióscoopbezoekers in Nederland hebben van die werkzaamheid ongetwijfeld reeds kennis genomen. Onlangs waren wij in de gelegenheid in de Polygoon-fabriek te Haarlem enige van de korte films te zien die in de West zijn opgenomen. Wij hebben het dikwijls prachtige camerawerk bewonderd. En met genoegen zagen wij vele aardige, goed-bekende Antillische tafereelen voor ons zich ontrollen. Het was alsof wij zelve weer liepen over Scharloo, door het Fort Amsterdam, over de Koningin Emmabrug en langs de kade, waar het heerlijkste fruit voor de schilderachtige barkjes ligt uitgesteld. Wij overwogen hoe goed en nuttig het zou zijn voor de betere kennis van de West in Nederland deze mooie documentaires tot een film van langere duur samen te voegen. Men zou zulk een film voor de schooljeugd en de ouderen moeten vertonen. Iedereen zou dan kunnen zien hoe interessant en hoe mooi Suriname en Curaçao zijn.

Belangstelling (III)

Het Amerikaanse toerisme wendt zich wat af van Europa en richt zich steeds meer op het Caraïbische gebied. Ook voor Amerikanen — het toeristenpubliek is geheel van aanzien veranderd! — vinden een reis naar Europa veelal te lang en vooral: te duur. Bovendien is het Caraïbische gebied uiterst romantisch en interessant. Bij de Grace Line, die van oudsher vrij, goedkope Caraïbische kruistochten onderneemt, hebben zich nu de Holland-Amerika Lijn en (voor het eerst) de White Star Line gevoegd. Al deze kruistocht-boten met hun schitterende accommodatie, doen Curaçao aan. En elke toerist besteedt zijn dollars voor inkopen in de Bredestraat en de Herenstraat „the Shopping center of the Carribean”. Zo komen er heel wat dollars binnen op het altijd zonnige, altijd vrolijke Curaçao, dat een winkelstand bezit die tot de actiefste en modernste ter wereld behoort. Van Curaçao's hotellerie kan dit helaas nog niet worden gezegd, al weet men van het bestaan van grote, moderne hotelplannen, zowel op Curaçao als op Aruba. Voorlopig moet Curaçao het dus hebben van de „dagjesmensen”, die er slechts enkele uren toeven. Op de duur zullen toeristen voor langer verblijf komen om van al het mooie, aardige en interessante dat de Nederlandse Antillen bieden, te genieten.

Staten

Sedert het afsluiten van onze vorige Kroniek in dit blad hebben de Staten van Curaçao twee maal vergaderd. Dank zij de verschillende door ons vermelde mutaties in het college, kan dat tegenwoordig weer vrijwel compleet vergaderen. De stoel van Mr Dr da Costa Gomez, die Semi-permanent in Nederland vertoeft, is de enige „wonde plek” in het knusse zaaltje aan het Wilhelminaplein. Veel belangrijks valt van beide vergaderingen niet te vermelden. Het bekende

Arubaanse onafhankelijkheidsstreven werd wederom beklemtoond, ditmaal niet alleen door de heer Henny Eman, doch ook door het nieuwe lid, de heer Yransquin, die er zijn welsprekende maagdenrede aan wijdde. De Stichting „Het Curaçao's Museum” deelde haar begroting mede. Voor de verbouwing van het beoogde pand tot museum zal een kleine tachtig mille nodig zijn. Er was een brief van de Gouverneur, waarin de resultaten werden bekend gemaakt van het werk van de commissie welke een onderzoek heeft ingesteld naar de inkomsten en uitgaven van Aruba afzonderlijk. Het blijkt daaruit, dat Aruba in de jaren 1942 tot 1946 ongeveer f 47.000.000 heeft opgebracht en dat de uitgaven, voor zover op Aruba gedaan, f 17.000.000 bedragen. Men heeft op f 20.000.000 geschat de algemene kosten der eilanden in dit tijdsverloop, waarvan Aruba natuurlijk ook zijn deel moet dragen. Hoe groot de schatting van dit deel is, is ons onbekend.

Verder stelden de Staten f 5.000 ter beschikking voor de vorming van een bibliotheek, ten gerieve van het College. Dr da Costa Gomez is al druk aan het boeken kopen geweest in Den Haag. En Dr Harry Maal heeft nogmaals gewezen op het nijpend gebrek aan water. Hij vestigde de aandacht der Staten op proeven, die zouden kunnen worden gedaan om op windstille dagen kunstmatige regen te verwekken door middel van rookbommen of ondergekoeld ijs.

Voorlichting

In deze Kroniek is herhaaldelijk een lans gebroken voor een betere voorlichting over-en-weer tussen Nederland en de Nederlandse Antillen. Men weet dat een Stichting tot dit doel in oprichting is. De plannen voor die Stichting zijn aan de Staten bekend gemaakt. Het college heeft de plannen daartoe, zoals die in Nederland onder de geestdriftige aanmoediging van Dr da Costa Gomez, door tal van deskundigen zijn opgesteld,

ontvangen en men is druk doende deze te bestuderen. „Beurs en Nieuwsberichten heeft deze plannen in enige gedegen artikelen aan onderzoek en critiek (wanneer het blad dit nodig achtte) onderworpen. Het blad maakt onder andere de (onzes inziens niet ongerechtvaardigde) opmerking, dat in het rapport niet gerept wordt van het werk van de (Internationale) Caraïbische Commissie of van het zoeken van samenwerking met dit instituut. Voorts zet de Beurs uitvoerig uiteen dat de Curaçaoose pers het met een nieuwsvoorziening door het A.N.P. alléén nimmer zal kunnen stellen en dat men United- en Associated Press nodig zal blijven hebben. Het blad noemt de beoogde Nieuwsvoorziening door middel van het zogenaamde Hell-systeem bij voorbaat verouderd en geeft de voorkeur aan de Radio Teletype. Het blad schrijft o.a.: Een belangrijke vraag voor Curaçao, die in het rapport niet besproken wordt is: hoe komt men tot de verbetering van de technische en redactionele faciliteiten van de kranten op Curaçao zonder de onafhankelijkheid van deze bladen door het verlenen van financiële steun in een of andere vorm in het gedrang te brengen? Tot nog toe is die verbetering slechts bereikt, voor zover zij geacht mag worden te bestaan, door het harde werk der redacties, en de daarvoor ontstane natuurlijke groei.

Dat deze groei, zo schrijft *De Beurs*, in dit veeltalige gebiedsdeel met een kleine bevolking aan ernstige belemmeringen onderhevig is, behoeft nauwelijks betoogd te worden. Deze groei moet van de bevolking van het gebiedsdeel zelf uitgaan. Naarmate de intellectuele ontwikkeling voortschrijdt en het gebruik van de Nederlandse taal meer algemeen wordt zal ook de groei der bladen toenemen. Het behoeft evenmin betoogd, dat met deze groei de technische mogelijkheden wederom in nauw verband staan.

Dit is een proces op lange termijn. Van buiten af kan om zeer bepaalde redenen door verbetering van de nieuwsvoorzie-

(Zie verder pag. 18)

De drukte, het verkeer en een politie-agent in een winkelstraat in Willemstad

BOEKEN

over INDIË

**M. A. M. Renes-Boldingh: „Kinderen in Zonne!and.”
A. Roelofs van Goor, Meppel 1947.**

Met deze serie van zes leesboeken voor de Christelijke school heeft mevrouw Renes-Boldingh een voortreffelijk werk volbracht. De boekjes zijn allerprettigst geschreven, zowel die voor het derde en vierde als die voor de hogere klassen. Zij geven een goed beeld van het Indische leven, van Indonesiërs en Nederlanders, van de Indische natuur en de dierenwereld. Zij zijn alleraardigst geïllustreerd door Bep Wagner.

De tekst van de eerste twee deeltjes is van mevrouw Renes-Boldingh zelf; in de andere heeft zij ook zelf geschreven, maar veel ontleend aan allerlei schrijvers: Tomkins, van Muijwijk, Van der Sleen, Geurtjes, Fortgens, dr. Vermeer, Ballintijn en vele anderen. Ook dan is de tekst voor de kinderen volkomen begrijpelijk.

Wij kennen voor het Nederlandse lager onderwijs geen betere reeks Indische leesboekjes; wij zouden van harte wensen, dat zij op alle lagere scholen werden gebruikt.

Nycle J. Haisma: „Zuiderkruis”. Uit het Fries vertaald door Evert Siderius, Brandenburgh & Co., Sneek, 1947.

Geruime tijd geleden, in de jaren 1934 tot 1938, schreef de jonge Friese onderwijzer in Indië, Nycle J. Haisma, een aantal schetsen in de Friese taal, die in 1940 verschenen. Tegelijk met een herdruk in het Fries is thans een Nederlandse vertaling verschenen door Evert Siderius en men kan het maar betreuren, dat wij in Nederland niet eerder van dit Friese talent kennis konden nemen.

Nycle Haisma, over wie D. A. Tamminga in een begeleidend woord iets vertelt, was de enige zoon van een kleine greidhoër, die als onderwijzer naar Sumatra ging en later naar Cheribon. Daar was hij toen de Japanners kwamen en in Tjimahi is hij in een gevangenkamp in 1943 gestorven....

Hij heeft een paar jongensboeken geschreven, die zijn uitgever in 1943 gebundeld liet verschijnen als „Peke Donia, de Koloniael”. Dat werd in Friesland zeer bekend. Zijn „Yndyske Sketsen” verschenen eerst in allerlei bladen, werden later gebundeld als „Suderkrús” waarvan dan nu de Nederlandse vertaling is verschenen.

Het is een bundel eenvoudige verhalen, zuiver en goed geschreven, waarin men het Indische leven terugvindt, zoals het tot 1941 placht te zijn.

M. A. M. Renes-Boldingh: „Ik kom terug, zegt Loes.” A. Roelofs van Goor, Meppel 1947.

Een roman voor oudere meisjes. Een typische meisjesroman. De school, het huisgezin, de vriendschap, de eerste liefde, de verloving, het jonge geluk. Voor Loes Verbruggen is dit meisjespad door het leven wat minder geëffend - het voert door de oorlog, door een kamp in Tjimahi en door Sonei's Tjidengkamp. Het voert door de schaduwen, die over het zonnige Indische land gevallen zijn en het eindigt met het vertrek van het meisje naar Nederland, om te studeren. Maar de laatste zinnen zijn hoopvol als Loes van het schip haar jonge man toeroept: „Ik kom terug! Ik kom terug! Zul je daaraan denken?”

Willem Brandt: „Demarcatielijn”. W. van Hoeven, Den Haag 1947.

Een bundel vertellingen over het leven der Nederlandse troepen in Indië. Goed waargenomen en goed verteld. Enkele zinnen uit het laatste hoofdstuk, geschreven toen in Augustus op humanaan aandringen van de Veiligheidsraad de actie onzer militairen werd afgebroken, zodat onze troepen nu weer stilstaan aan de nieuwe demarcatielijnen.

„Het was soms heel eenzaam aan die vorige demarcatielijn, maar hier is het nu plotseling nog veel eenzamer geworden. Ze hebben onze Javaanse vriend, die ons hielp kleren uitdelen voor de halfnaakte tani's in de dessa, vermoord. Ze hebben kinderen afgeslacht, kinderen van hun eigen volk, die juichend in onze carriers reden. Ze moorden en branden en roven verwoeder dan ooit in het gebied, waar wij niet mogen komen, en waar men ons met zoveel vreugde en spanning verbeid heeft.”

„Die lijn, die demarcatielijn, zal ons nog eens worgen,

makker. Later zal iemand, in een museum, de nieuwsgierige vreemdeling de demarcatielijn laten zien: rode stippeltjes op een kaart. „Kijk,” zal hij zeggen, „aan die lijn heeft zich een oer-fatsoenlijk volk opgehangen. Oerfatsoenlijk en met enorme zelfbeheersing.”

En de vreemdeling zal knikken en antwoorden: „zeker, zeker. Maar in elk geval opgehangen.”

„De demarcatielijn is een touw, een wortgtouw, dat op de kloppende keel van miljoenen hun gejuich om herwonnen vrijheid en vrede verstomt en dat hun ogen doet uitpuilen van panische angst. Een vloekwaardig merkteken, dat wij bevrijders en redders zouden zijn. Wij poogden het. Wij konden het niet worden. Wij hielden halverwege halt.”

„Er was een ylaag, een roes van vreugde onder de miljoenen. Toen wiekten de trage, donkere schaduwen van twijfel en angst over het volk. Angst voor de onvoltooide daad. Angst voor het waanzinnig gebrul van Djocja. In de dessa's is het van mond tot mond gegaan, men heeft de vuren gedood en de deuren gesloten en bevend hoort men het huilen der dolle honden.

Maar wij liggen aan de demarcatielijn en hebben het vuren gestaakt.

En de Veiligheidsraad vergadert.

Aan de blauwe tropenlucht staan donkere zuilen van brand en vernietiging.

De Veiligheidsraad vergadert nog steeds.

En wij wachten.

Wij wachten aan de demarcatielijn.

Een volk vergaat, Mijn makkers vallen.

En waartoe?”

J. de Jong: „Het geestesleven der volken van Indonesië.” J. B. Wolters, Groningen 1947.

De schrijver doceert aan de Indologische cursussen, die in het Indisch Instituut te Amsterdam worden gehouden voor de „Indische Vorming” van ambtenaren, officieren en anderen, die naar Indië vertrekken. Dit bepaalt het karakter van de behandeling der stof. Over het primitieve denken, de invloed der Hindoe-godsdiensten en over de Islam wordt veel wetenswaardigs medegedeeld. Er zal nog een tweede deeltje komen, waarin het maatschappelijk en familielevens der Indonesische volken behandeld zal worden.

Bep Vuyk: „Het hout van Bara”. W. de Haan, Utrecht 1947.

Vreugde om het boek. Verdriet om de schrijfster. Dit zijn de indrukken, die „Het hout van Bara” achterlaat.

Bep Vuyk heeft enige romans geschreven, die tot de zeer schaarse boeken over Indië behoren, die in de Nederlandse literatuur een plaats van betekenis innemen. Onder het vele - de laatste jaren ovrstelpend vele -, dat over Indië het licht ziet, verschijnt maar zeer zelden een boek, waaraan litteraire waarde valt toe te kennen. Dit wil niet zeggen, dat die boeken beter niet hadden kunnen verschijnen. Er zijn andere maatstaven, die een boek lezenswaardig en waardevol kunnen maken, dan de puur-letterkundige. Er zijn boeken verschenen, kunsteloos en ongekunsteld, die wij niet zouden willen missen. Er zijn zelfs bepaald slordig en slecht geschreven boeken verschenen, die wij evenmin willen missen. Omdat zij over Indië vertellen en omdat zij er dingen van vertellen, die niet vergeten mogen worden.

Maar met de Nederlandse literatuur hebben die boeken niets uitstaande. De boeken van Bep Vuyk wel.

Ook „Het hout van Bara.”

Een sober, rustig verhaal, in een strak en eenvoudig Nederlands geschreven. Een boek dat, evenals het andere werk van de schrijfster, zijn bescheiden maar blijvende plaats heeft in de Nederlandse literatuur die, wat Indië betreft, op zo weinige wezenlijke aanwinsten kan bogen.

Dit is dus reden tot vreugde.

Tot verdriet stemt het feit, dat de schrijfster tot die groep van intellectuelen behoort, die door een nauwelijks verklaarbare verblinding in het geloof volharden, dat Indië en de Indonesiërs iets goeds mogen verwachten van de Republiek, zelfs in haar huidige gedaante.

„Het hout van Bara” is gedagtekend van Juni 1941 tot Juni 1946: Soekaboemi - Kamp Kareës - Kamp Kotta Paris - Kamp Boerderij Makassar - Djakarta. Wij mogen hopen, dat Bep Vuyk ons nog eens een boek zal geven, dat niet te „Djakarta” wordt voltooid, maar in dezelfde stad, die namelijk „Batavia” heet.

Wij mogen niet ophouden te hopen, dat het inzicht deze schrijfster eens de weg wijst, die haar intuïtie reeds had moeten wijzen. Maar zij blijft, zelfs zo deze hoop niet wordt vervuld, een begaafde schrijfster met een sterk beeldend vermogen, naar wie wij steeds met aandacht zullen luisteren.

VERENIGINGSNIEUWS

Afd. 's-Gravenhage. In samenwerking met de Koninklijke Nederlandse vereeniging „Onze Vloot”, Nederlandsch Aardrijkskundig genootschap en Indië-Nederland.

Zaterdag 22 Nov. 14 uur, „Gebouw Instituut Ingenieurs”.

De strijd om Walcheren, de drooglegging ervan. Spreker: Prof. Ir. J. Th. Thijse (Ned. Aardr. Genootschap).

Woensdag 26 November, 20 uur, „Pulchri Studio”

Verloop van de oorlog tegen Japan (met vertoning der Amerikaanse gekleurde film „Fighting Lady”, verhaal van het Vliegtuigmoederschip - 65 min.).

Spreker: Kapitein ter zee J. F. W. Nuboer.

Zaterdag 13 December, 14 uur, „Pulchri Studio”.

De nieuwste leger-voorlichtingsdienst-film over het werk van onze mannen in Indië.

Afd. Rotterdam, Programma voor het seizoen 1947-1948.

26 November: Prof. Dr. Ph. H. Kuenen uit Groningen zal een lezing houden over het ontstaan van de Atollen en Barriere Riffen, geïllustreerd met een kleurenfilm van het Great Barriere Reef.

1 December: zal de Heer J. C. A. van der Upwich, secretaris der afdeling 's-Gravenhage onzer Vereniging een causerie houden over „Land en volk, de huidige economische toestand en toekomstmogelijkheden van Suriname”, geïllustreerd met een gekleurde smalfilm.

In Januari: hoopt de Heer W. L. Utermark, Algemeen Conservator van het Indisch Instituut te Amsterdam, een lezing te houden over zijn reis naar Suriname.

In Februari: heeft Mr. W. J. van Balen zich bereid verklaard te spreken over „Een snelle rondreis door geheel Zuid-Amerika”.

Verder hoopt het Afdelingsbestuur in staat te zijn U nog een of twee avonden te bieden, waarop onderwerpen betreffende de Indische Archipel zullen behandeld worden.

Afd. Schiedam.

Op 12 November werd in het Gereformeerd Jeugdhuis een lezing gehouden door Ir. G. A. de Mol over het Inneemse Landbouwbedrijf.

De secretaris der afdeling, de heer H. J. E. Moll, is verhuisd naar Lange Nieuwstraat 131.

Op Woensdag 10 December zal de heer R. D. Simons, een Suriname-kenner bij uitnemendheid, een lezing houden.

Afd. Haarlem.

De heer G. L. Tichelman hield in hotel De Leeuwerik, op 22 October, een lezing met het onderwerp: „Old-Glory, het oude B.B. bij ons buiten.” De lezing was zeer boeiend. Een getuigenis van liefde voor Indië. Een treffende beschrijving van wat de bestuursambtenaar op de buitenposten moest zijn: notaris, ingenieur, wegebouwer, landbouwconsulent en bovenal bestuurder. Bovenal is ervaring nodig; men kan over het Oosten slechts oordelen als men het zelf „beleefd” heeft. De gevolgen van het geven van macht aan lieden, die het Oosten niet begrijpen, aldus spr., treden in het huidige tijdsbestek maar al te duidelijk naar voren.

Na de pauze drie films over Langkat, waarvan een gekleurde.

Afd. Wageningen.

Hoewel een en ander niet uitgaat van „Oost en West” geven wij op verzoek van de regelingscommissie voor de 22ste landbouwweek te Wageningen toch plaatsing aan 't volgende.

Op 16, 17 en 18 December zal te Wageningen de 22ste Indische Landbouwweek plaats hebben. Het voorlopig programma vermeldt:

Bosbouwproblemen in Suriname; Nieuwe mogelijkheden voor vezelcultuur in Ned.-Indië; Periodiciteit van rijst; Groeistoffen; Ondernemings- en bevolkings-exportcultuur; Bereiding van Virginia-tabak.

De bijeenkomst wordt besloten met een excursie. Voor op-gave en inlichtingen kan men zich wenden tot de Secretaris van de Regelingscommissie, ir. J. C. Friederich, p/a Ned. Vlasinstituut, Wageningen.

Afd. Deventer.

De afd. Deventer is weder opgericht. Het voorlopig bestuur bestaat uit Mr. E. Wilmink, voorzitter; dr. J. J. Swart, secretaris; mevrouw A. Winkel-Oudegeest, penningmeesteresse; J. H. van Beek en D. J. Duynhouwer. Adres van de secretaris: dr. J. J. Swart, Schalkhaar, tel. 4734.

Afd. Enschedé.

Bijeenkomst op Maandag 24 Nov. a.s. 's avonds 8 uur in de Koffiekamer van de Gr. Sociëteit, Langestraat, Enschedé. Spreker mr. E. J. van Baelen, Den Haag. Onderwerp: Suriname en Curaçao (met lichtbeelden). Entree voor Leden van de Kon. Ver. „Oost en West” op vertoon van lidmaatschapsbewijs 50 cent. Voor niet-leden 75 cent.

OOST WEST KALENDER 1948

is verschenen. Deze kalender brengt iets geheel nieuws, n.l. op voorstel van Ir H. Maclaine Pont een aantal beelden uit de mythologie van de volken van ons Koninkrijk. De fraaie pentekeningen in 5 kleuren brengen Nederlandse, Oost-Indische en West-Indische episoden in beeld.

Zij is te bestellen bij 't Hoofdbestuur, Dr. Kuyperstraat 5, Den Haag, of bij de secretaris Uwer afdeling tegen contante betaling van f 2.75 worden afgehaald Toezending van de kalender per post geschiedt na storting van het bedrag van f 2.75 plus f 0.15 portikosten op postrekening 14574 van het Hoofdbestuur der Kon. Ver. Oost- en West te Den Haag. Voor het zenden naar Oost- en West-Indië wordt f 0.20 extra portikosten en naar het buitenland f 0.35 extra berekend. De kalender kan ook aangetekend worden verzonden naar Indië en het buitenland. Voor aantekengeld f 0.15 extra. Men geve de adressen duidelijk en volledig op, liefst getypt of in blokletters.

Afd. Utrecht.

Op Donderdag 13 Nov. werden onze leden in de gelegenheid gesteld de première voor Utrecht bij te wonen van de film „Walvis in zicht”, welke in een nachtvoorstelling werd vertoond, georganiseerd door de Studenten vereniging „Indië-contact” met welke vereniging wij op aangename wijze samenwerken. De film werd vertoond voor een uitverkochte zaal en ondervond veel bijval.

KRONIEK VAN CURAÇAO (Vervolg van pag. 16)

ning slechts in zeer geringe mate invloed daarop worden uitgeoefend. De vicieuze cirkel veroorlooft dus ook de kranten-directies niet door verbetering tot uitbreiding te komen.

De culturele uitwisseling zal een indirecte invloed kunnen oefenen op de groei en verbetering van de Curaçaose pers. Dit onderwerp zullen wij in een volgend artikel behandelen.

Beurs- en Nieuwsberichten heeft nog tal van andere opmerkingen over de Stichting en haar beoogde werkwijze. Wij stippen slechts enkele hiervan aan, die ons belangrijk leken om ook in Nederland gehoord te worden. Ons lijkt het uiterst belangrijk toe welke mensen de dagelijkse leiding van de bureaux der Stichting, zowel in Willemstad als in Den Haag zullen hebben. Met hun persoon en werk staat en valt deze organisatie, die zulk een buitengewoon groot nut zal kunnen hebben zowel voor Nederland als voor Curaçao. Het moeten zeer onafhankelijke, zeer bekwame, zeer representatieve en zeer energieke en geestdriftige lieden zijn, die bovendien een grote, veelzijdige kennis zowel van Nederland als van de Nederlandse Antillen zullen moeten bezitten. Zulke mensen zijn uiteraard schaars.

Voor

speciaal

Indische Rijsttafel

Café-Restaurant „WEST-END”

Telefoon 84817

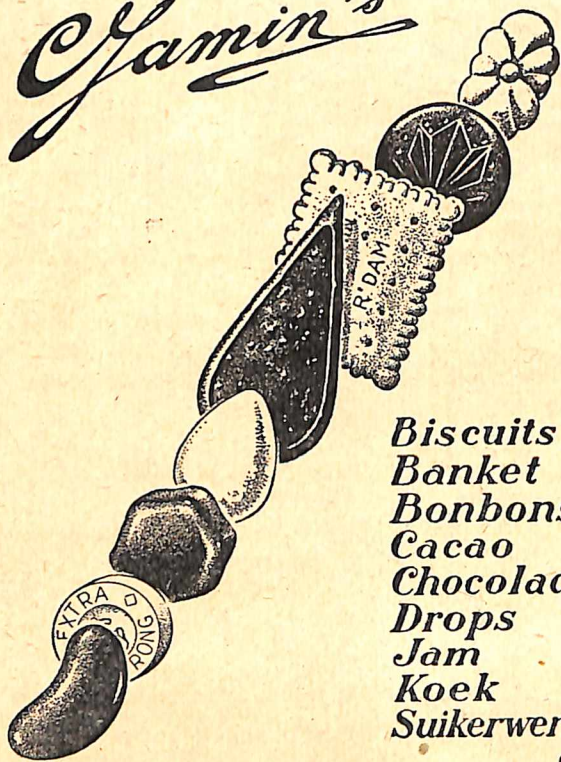
81576

86075

AMSTERDAM, Overtoom 87

Aanbevelend: W. Planje

Gamin's

*Biscuits
Banket
Bonbons
Cacao
Chocolade
Drops
Jam
Koek
Suikerwerken
enz.*

DE
NEDERLANDSCHE HANDELMAATSCHAPPIJ, N.V.
te Amsterdam, opgericht in 1824, heeft in Azië 24 eigen kantoren, die zich behalve met bankzaken, ook bezig houden met het verlenen van handelsbemiddeling. Zij houden het Hoofdkantoor geregeld op de hoogte van de situatie op handelsgebied in Nederlandsch-Indië, Arabië, Birma, China, India en de Malayan Union. De her-opening van het Agentschap te Kobe (Japan) kan binnenkort worden verwacht.

De N.H.M. is gaarne bereid exporteurs en importeurs van advies te dienen en in contact te brengen met in Azië gevestigde prima handelshuizen.

Raadpleeg de

**Nederlandsche
Handel-Maatschappij, N.V.**

Hoofdkantoor: Amsterdam, Vijzelstraat 32
New York Londen

77 Kantoren in Nederland

H. ten Cate Hzn. & Co.

N.V.

ALMELO

*Katoenen- en Kunstzijden-
Manufacturen*

Telefoon Nr. 3541 - Tel.-adres: „Tencateco”

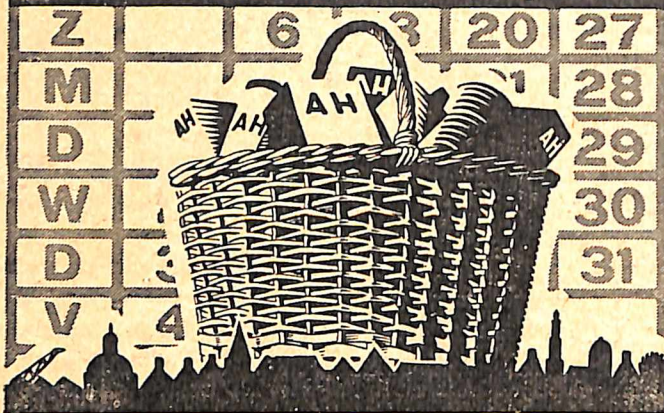
**Bim,
bam,
beieren...**

*Bim, bam, beieren
De koster lust geen eieren.
Wat lust hij dan?
Koeken uit de pan
Maar... van
HONIG'S BAKMEEL
dan!*

*Serien in
elk serin!*

Neem een maand de proef!

„Uitstekende” kwaliteit!

Een feit is het: elk artikel dat U bij AH koopt is van uitstekende kwaliteit. Dank zij eigen fabrieken kunnen wij aan de vraag naar het beste voldoen. Probeer het eens een maand.... en U bent een goede ervaring rijker.

ALBERT HEIJN

UW KRUIDENIER

Wessanen's Koninklijke Fabrieken N.V.

Opgericht 1765

Wormerveer

Meelfabrieken

Oliefabrieken

Mengvoederfabriek

Rijstpellerij

Havermoutfabriek

Cacaofabriek

VAN NIEVELT: GOUDRIAAN & CO'S STOOMVAART MAATSCHAPPIJ N.V.

ROTTERDAM-ZUID AMERIKA LIJN

Geregelde diensten voor
Passagiers, Post en goederen
tussen Rotterdam en

Brazilië
Uruguay
Argentinië
vice versa

Hoofdagenten :

VAN NIEVELT, GOUDRIAAN & CO.

Veerhaven 2 Rotterdam

telegram-adres: NIGOCO telefoon 23320

Agenten :

VAN NIEVELT, GOUDRIAAN & CO.

Prins Hendrikkade 86 Amsterdam

telegram-adres: NICOGO telefoon 49931

